

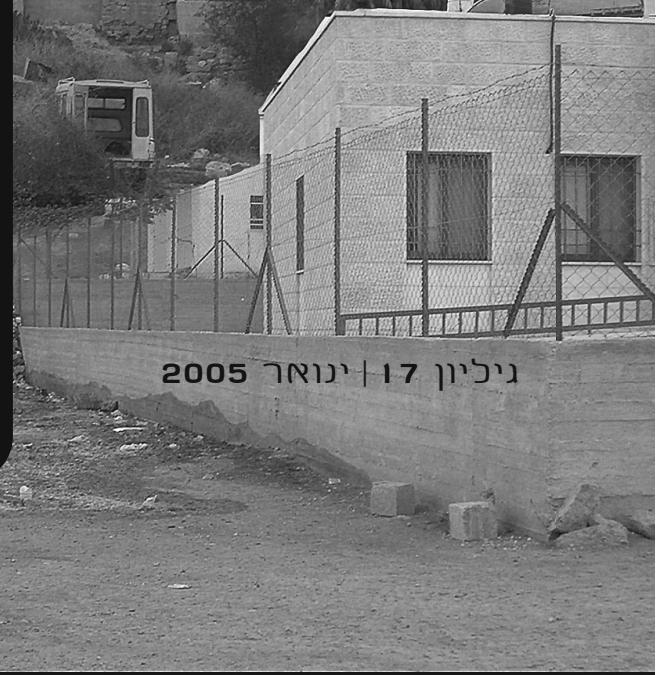
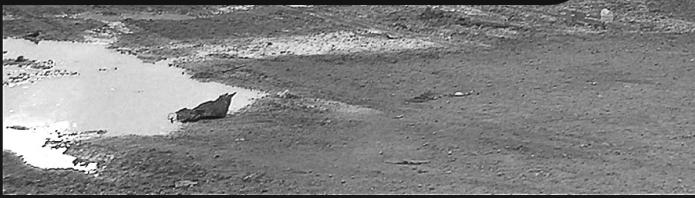
חַבָּדָה

כתב עת סוציאלייסטי

לענין חברה, כלכלה, פוליטיקה ותרבות

ג'לון 7 | ינואר 2005

Palestinian National Authority
Ministry of Health

Project Implementation Unit
AL-Ojah Health Clinic

مشروع عيادة العوجا - أريحا

Funded By : The World Bank
June 2002

"יתכן שמדובר נקודת הזמן הנוכחית. שמעוררת בקרב קבוצות לא מעטות געוגעים למושגים ותיקים ועתידי זכויות כמו "שיתופיות", "התאנחות", או "ערבות הדידית", תדרבן אותנו לנער מהם את האבק, ואפילו להשתעשע, אגב כה, מהבעות המיאוס והסלידה שהם מעלים על פני החסידים הניאו-ליברלים."

מתוך: עשור לפמיניזם גלובלי, עמ' 9

חברה - כתב עת סוציאלייסטי לעניין חברה,
כלכלה, פוליטיקה ותרבות

כתב העת יצא באחריות סי' ז

ישראל סוציאל-דמוקרטית

מערכת: הקהילת פחהה 21 א' תל אביב 69404 il.gilatg@post.tau.ac.il

עורכים: יפתח גולדמן, גילי גפר, אודי מזור
מערכת: אב' בראל', דוד נתן, ניר מיכאל,

עופר סטבן, דנה שני-עצמן

עורך גמ': ענת חולטה, אביחור כוכבי
צילום: stock.xchng, ליהי קו

עיצוב: להי קו | נעם

דפוס: גוטפל'

מחיה 10 שקלים לגלגול

בסיוע קרן המידדים ע"ש אפטה' בראל'
ש גוט, א. זבטקן, ח' חורין, ר. שוקר

העולם, קרן המטבח, האיחוד האירופי...); הופעתם של חידושים טכנולוגיים ותקשורתיים גם מגברים את התלות ההדרית בין אנשים ומדינות וגם הופכים באחת אירופאים לקלאים לגLOBליים; עליית זכויות האדם' בעקבו מארגן ברמה העולמית ועיגנו במשדרים משפטיים של אמות בינלאומיות; הנרת עכודה המונית (יש אמות בינלאומיות - לפחות החל בעידן הgioloyim הגודלים של קולומבוスマגלאן. מיסוד הסחר הבין-מדינתי במהלך המאה ה-19 הביא לעלית מדרגה בתהילך זה (ראו את מאמרו של קרל מרקס משנת 1853 בג'לון זה). עם זאת, מאז תום מלחמת העולם השנייה הולך ומתמסד תהליך בעל אפיונים יהודים: הקמת מוסדות וגופים על-לאומיים (האו"ם, הבנק

'הכפר הגלגלי' (bijeo שטבע הסוציאלולוג מרשל מקולון עוד בשנות ה-60) בא לידיbijeo בנסיבות שונות ומוביל לתוצאות שונות בקרב 'אזוריו'. מצד אחד, יש הרואים בו התגשות אפשרית <

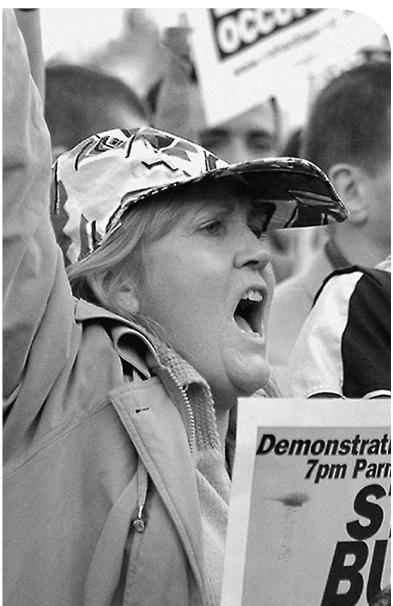
ראשית

כל מי שМОון לסיע
בഫצת העיתון ובהחתמתה
מנויים חדשים מוחזק להציג
לועדת ההפצה של 'חברה'.

בכוננותנו להיפגש 3-4 פעמים בשנה
בימי שישי בתל אביב ולחשוב יחד
איך להגיע לכמה שיטות אנשיים
שיחתמו על מני ויקראו את העיתון.

הישיבה הראשונה התקיימה ביום
שבישי ה-11 בפברואר, ב' באדר א'
בשעה 11:30 בתל אביב.
מקום מזיק יקבע בהמשך

פרטים נוספים אצל אסנת אלנtran
טל' 052-3768113

< אני מתעורר ממשען אני צודק? | עמ' 14

תמיד מעשה ידי אדם. החברה האנושית הצלילה להתגבר על המחסור המאיים - היום כבר יש מספיק לכולם, והשאלה היא רק אופן החלוקה. זהוי תמיד שאלה פוליטית.

ישראל כבר קיבל הגלובליזציה מעמד כמעט מיתי: 'כוחות השוק' עברו שדורוג בשיח השטרטגי, והכוכנים הגדולים שיש לרוצותם בעת הם 'שוקים גלובליים'. השיפה האולטימטיבית של כל חברת הי-טק הישראלית היא "לעשות מכיה" - שתאגיד רב-לאומי קינה אותה. מכרזים ההפרטה הממלתיתים ('זוק') היא הדוגמא האחרון) מזמינים באופן קבוע לתאגידיים זרים להשתתף בחילוק נכסיו המתדרלים של הציבור הישראלי, וגם שירותי הרווחה המופרדים (תיכנית ויסקונסין, בת' הסורה...) מפניהם ברגנה את מבטם אל העולם הגדלול, וכולם ביחס מיוחד למקומות בהם הם מושרים. שער מישחו - שר האוצר, נגיד בנק ישראל, איגוד הבנקאים - רוצה לשכנע בצדקה עמדתו, נשלף הנימוק המנץח: "אפילו קרן המטבע עצמה, נשלף הנימוק המנץח: גם את הכוח שלנו, אוורי מדינת ישראל, שוחרה הכוח של ההון העולמי והוא, ההון הזה, מהווה תירוץ כמעט לכל דבר.

לبن יש צורך בהתנדות. סיפור מאבק המוצלה של עובדות 'שפרסל' המאוגדות או סיפור המאבק הציורי למען קופאות 'הספרפארט' - אם להביא רק שתי דוגמאות מן התקופה الأخيرة - מלבדים כי הנכונות והאנרגיות הנדרשות למאבק כזה כוראות לסייעת המידע והתקשרות, המודעות הגוברת לזכויות אדם - על כל אלו לא ניתן ולא רצוי לוותר ואכן, שירותים אלי הפגניים, אנסי' החברה האזרחית הגלובלית' (כפי שניתן לקרוא במאמרה של פולה קבלן), שניצזו חלונות ראות בהפגנות בסיאטל בשנת 1999, נפגשים בעת יודהה בפורטו אלגירה שבברזיל כדי להציג ולהניע גלובליזציה אלטרנטיבית, אנוシアית יותה כיווני הפעולה האפשריים הם מגוונים. הэн ברמה הגלובלית (למשל, מיסוי תנומות ההון הבינלאומי [מס טובין] או ביטול 'מקלטי המס') והן ברמה המקומית (תמייה בעסקים קטנים, עידור תזרת מקומיות).

אחרי הכל, סolidריות חברותית, שהיא ההתחלה והבסיס, הופכת בימינו למצרך נדרי.

>> של אוטופיה ומתראים אותו בצעדים אופורתיים - אוטופיה, כמו תפישתו הקוסמופוליטית של ג'ון לנון. מהצד השני, יש המדגימים באופן מפוכח ו"ארציז" את הבעיות הנובעות מן המהלך הנוכחי של הקפיטלים הגלובליים - 1.4 מיליארד עובדים המתקיימים לפחות מ- 2 דולר ליום, 130 מיליון מוכטלים שמקומות העבודה של רבים מהם נדרדו אל מעבר למטרים הפער בתל"ג בין מדינות ה"צפון" לבין מדינות ה"דרום" כמעט כפול ב-20 השנים האחרונות, וועה. לצד הקיטוב העעמיק בין מדינות ה"צפון" וה"דרום", אין לשוכח גם את העמקת הערים הקיימות במדינות ה"צפון" עצמן (1.4 מיליון עניים בישראל, 45 מיליון חסרי ביתוח רפואי בארץ); את ההרס הסביבתי הנמשך (בין השאר לאור סיירובו של ממשל בשוחות על אמת קיטו לэмוצרים פליטת הגזים הרעלים); ואת הרעה החוללה העיקרית של הגלובליזציה הקפיטליסטית - תאגידים רב-לאומיים שכוחם עולה במרקם לא מעתים על כוחן של מדינות תאגידים ולא מדינות). אלה גורמים להחלשתם של משטרים דמוקרטיים במדינות הללו.

אבל כפי שכותב ג'וזף שטייגליץ, חתן פרס נובל לכלכלה בשנת 2001, במאמר בגילון זה, השאלה איננה 'האם' גלובליזציה אלא 'איך' התפתחות הרפואה, ייחסי מסחר מפותחים בין מדינות, התלות הגוברת בין מדינות, מה הפיכת המדיניות, המודעות הגוברת לזכויות האדם - על כל אלו לא ניתן ולא רצוי לוותר ואכן, שירותים אלי המפגינים, אנסי' החברה האזרחית הגלובלית' (כפי שניתן לקרוא במאמרה של פולה קבלן), שניצזו חלונות ראות בהפגנות בסיאטל בשנת 1999, נפגשים בעת יודהה בפורטו אלגירה שבברזיל כדי להציג ולהניע גלובליזציה אלטרנטיבית, אנוシアית יותה כיווני הפעולה האפשריים הם מגוונים. הэн ברמה הגלובלית (למשל, מיסוי תנומות ההון הבינלאומי [מס טובין] או ביטול 'מקלטי המס') והן ברמה המקומית (תמייה בעסקים קטנים, עידור תזרת מקומיות).

לא בשמים היא. מדיניות כלכלית וחברתית היא

זוקא ההתבטאות הלווי, של אישים עולמיים וועל'י' חקרה אזרחית בשולם, המשקפים אכזעום ב'קולה של החברה האזרחית, מהוות לדעתם, בסיס לדאגה ולא רק לשיבשות רצון; דאגה באשר לפניה האמיטים של החברה האזרחית בעולם".

◀ אני מתערב ממשע אני צודק? | עמ' 14

בפגשים ביןנו פניה, למדתי להכיר בה אישת נעימת הליכות, חכמה ובulant חוש הומוה לבן, שמחתי להציג לה לקחת את בני, עיז, לשעה עד שעתיים כל יומ אחר-הצהרים בשונה הקחבה. על עונתה שהיא לא תוכל. היא ח'יבת למצוא עבודה נוספת, רוחנית יותר, בנוסף לעבודה בণיןן".

◀ לא צריך שיתנו לנו מנתנות" | עמ' 23

בספר זהה גור צאב הולך צעד קדימה: לא רק ביקורת על המעשה החינוכי, לא רק חווון לפדגוגיה משחררת ופורצת את גבולותיו של הקיבען התודעתי המשעתק, גור צאב מציב בספר זהה מתוך פדגוגי אלטרנטיבי ברוח ומהו אותו מתחווה? חינוך לגלותיות – פשועו כמשמעותו".

◀ הגלות מתחילה בתוכו | עמ' 29

יס"ד (ישראל סוציאל-דמוקרטית) היא התארגנות אנשי שמאל-חברתי אשר מטרתה לקדם את הדין הציבורי בשאלות חברתיות-כלכליות ופוליטיות-תרבותיות פנימיות. יס"ד מבקשת להציג נקודת מבט סוציאליסטית, כמשל גנד למגמות ההתפרקות וההפרטה, המאפיינות את החברה הישראלית בעשורים האחרונים. ובין חברי יס"ד פעילים בעמותות, ארגונים וארגוני השסקות ברוחבי הארץ בתיקון חברתי במישור המקומי וחברים בה גם אנשים פרטיים.

אתם מוזמנים להיכנס לאתר הבית של יס"ד: www.yesod.net

'התנשנות הצביליזציית' ולידתה מחדש	4
של המלחמה הקרה	
יאיר רביב	
חזה יששכר	7
奥迪 מנור	10
עופר סיטבן	13
פולה קבלו	14
◀ קארל מארכס	17
בחזרה לארגנטינה פרק שלישי – או: על 'המעמד הבינוני הנשכח'	20
奥迪 מנור	
◀ מונס סבורי	23
◀ אם כל קר טוב אז למה כל קר רע? ◀ עזרא דלומי על המצב	25
לאומי מינימום ושכר מקסימום	26
◀ אמריגל	28
◀ הטעות מתחילה בתוכו העורות על ספרו של אילן גור צאב: 'לקראת חיטין' לגולות – רב תרבויות, פוסט קולוניאליזם, וחינוך שכנגד בעידן הפוטומודרני'. הוצאת רסלינג, 2004	29

הتنגשות הצייליזות' ולידתה חדש של המלחמה הקרה

:: יair רביב

אפיירס (תרגום לעברית של המאמר הופיע בכתב העת 'תכלת'). במאמר הצייר הנטינגטון תוהה לגבי העתיד הצפוי לעולם עם תום המלחמה הקרה. כנגד אלה שדרבו על "סדר עולמי חדש", טוענו כי אנו עומדים בפניינו עידן של גגוניה אמריקאית, ליברליזם, שלום ושותוג עולמי, הצייג הנטינגטון השקפה שונה. הוא טען כי זהו אכן עידן חדש, אך לא עידן של שלום ושגשוג אלא של התנגשות ומלחמה בין "צייליזציות" על בסיס תרבותי; הוא גرس כי העולם יתארגן על בסיס 7–8 גושים תרבותיים (המערבי, האיסלאמי, הקונפוציאני, הפליטי-אמריקאי, היפאני, היהודי והסלאבי-אורותודוקסי). היחסים בין גושים אלה ("צייליזציות" בלשונו של הנטינגטון) יתאפיינו בידיבות ועימות. קו העימות החריף ביותר יהיה בין הצייליזציה האיסלאמית לציליזציה המערבית.

על פניו, ה-11 בספטמבר 2001 מוכיח את צדクトו של הנטינגטון ואת ראיית הנולד שלו. קנאים מוסלמים תקפו את ארה"ב ללא כל סיבה פרט למלחמה ב"שtan הגובל". מאחרו הטרור הזה לא עמדה אף דרישת קונקרטית ואין לו מטרה פרט ל"זבשת המערב". ואכן, מאז ה-11 בספטמבר רוחחים בשיח הציורי המושגים שבע הנטינגטון בדבר עימות בין "המערב" ל"אסלאם", עימות שבו אין מנש מלחמה חזותית. השקפה זו חרגת הרבה מעבר לשיח אקדמי תיאורתי – נגורים ממנה קווים מדיניות חזז מסויימים מאות, שעלייהם נטוש כוים ויכוח בצמרת העולמית. הקשר זה הוא שמעניק את החשיבות לתזה אודוטה "הتنגשות הצייליזות'". בדברים הבאים אבחן את התזה הזאת באופן ביקורתית ואציג תשובה חליפית לשאלת "מניעי הטרור" – תשובה הנוננת, לדעת, מפתח להבנת הסיטואציה הפוליטית הגלובלאלית של תקופתנו, וכן לחשיפת תפקידיה האידיאולוגית של התזה של הנטינגטון.

הגורם המכוון המשמעותי ביותר של הפלישיקה הבינלאומית בראשית המאה ה-21 הוא הטror הבינלאומי והמלחמה בטרור זה. שאלת המפתח בפענוח הפלישיקה הבינלאומית היא שאלת המנייע לטrho: מה מעוני הטror הבינלאומי להשיג? מה הן המטרות של ראשיו, ממניין ותומכי? והנה מחברר כי התשובה לשאלת זו רחוכה מלהיות ברורה. לאורק המאה ה-20 הופיע הטror ככלי במלחמות שחרור לאומיות שיעדן הבורר היה שחרור לאומי מהשליט הקולוניאלי. אולם מה מנסה להשיג הטror הבינלאומי? מה היה היעד של התקפת ה-11 בספטמבר על מגדלי התאומים? בטורר שלא נועדה לשחרר מ"הכיבוש האמריקאי" – להיפך התקפה זו אינה גורם מכריע בפלישה האמריקאית לאפגניסטן ועיראק ובכך הגבירה מאוד את המעורבות האמריקאית בעולם הערבי-אסלאמי (או לפחות נתונה לפנים מכריע בידי הגורמים במשל המעוינים בפרק). תשובה פופולרית לשאלת זו מסתמכת על תזה 'מלחמת הצייליזות' של סמיואל הנטינגטון.

בקיץ 1993 פרסם הנטינגטון, פרופסור למדעי המדינה באוניברסיטת דרום אפריקה, מאמר בשם 'הتنגשות הצייליזות' בכתב העת פורין

על פניו, ה-11 בספטמבר 2001 מוכיח את צדクトו של הנטינגטון ואת ראיית הנולד שלו. קנאים מוסלמים תקפו את ארחה"ב ללא כל סיבה פרט למלחמה ב"שען הנחל". מאחרו דרישת קונקרטיביתعمדה אף דרישת קונקרטיבית ואין לו מטרה פרט להבשת המערב".

היום יותר מדי פעם, ק"י מכה משותף תרבותי לכל האמשות. כאשר קוקה-קולה נייק נפוצם בכל העולם, נכון יותר לדבר על תרבויות אחת עם הבדלים בתוכה ולא על תרבויות נבדלות וסוגיות בעור עצמן.

כלכלן צדוק חכמי הכלכלן
ולגה כ-
הקרחן תקציב 2005

"הממשלה החליטה שמהאחד לחודש ינואר, 2005, יעלה שכר המינימום במגרר הפרטוי והציבורי בשיעור של 8%. במסיבת עיתונאים הסביר ראש הממשלה שהעלאת השכר פירושה לא רק יטבה עם העובדים שטרמו לצמיחה אלא עוזד הצריכה שתבייא להגדלת הצריכה בשוק המכבום". לשאלת עיתונאים הסביר שר האוצר לצריכה קופיד של 'קטר כלכלי', שכן היא גם 'מושחת השקעות', תרומות להחבות הפעולות הכלכלית וכן גם ליצוא...'. סדע בדיין??? לא. דיעה ב-La Nacion, העיתון "לאנסים חשבים" של ארגנטינה בסוף שנות השמונים העריצ' קברניש המשק הארגנטיני את ברונן, פרנקל ווזמיהם. אולי עכשווי, לאחר שפרונקל, נגניה, שטרסלר וחמיים סיימו בחוללת כלכלת ישראל אל עבר פ' הפוך הארגנטינאי, נתחיל אנחנו להעriz את הארגנטינאים??

של אותה "ציביליזציה" יביאו להומוגניות גדרה וחולכת. אולם למחוקות הפנימיות יש חשיבות קריטית בהבנת המציגות הפלטית. כל אחת מהמדיניות או התרבותיות יכולה להתפתח

המדינות הערביות-מוסלמיות רוחוקות מלהיות עשוויות משור אחד. הכוחות המרכזיים בעולם הערבי-מוסלמי (מצרים, ירדן, אינדונזיה, הן מדינות פרו-ערביות, שבתוכן מתנהל עימות חריף בין הגורמים הפח-ערביים (השליטים) לבין הגורמים האיסלאמיים-פונדמנטליים.

חוקא הקיצוניים, בן לאחן מצד אחד והונצחים האמריקניים מצד שני, שמוסעים לכאורה כאיברים החריפים ביותר, מעוניינים למשהו באומה סיטואציה עצמה.

בכוונים שונים ומגוונים, גם אם האפשרויות השונות שעומדות בפניה מושפעות רבות מהרקע התרבותי שלו. הכוונים האפשריים השונים שעומדים בפני כל מדינה או "ציביליזציה" משפיעים ורבות על שאלת יחס החוץ שלה בכלל, ויחסה עם "המערב" בפרט. ככלומר, ההתENGשות, שהנטיגנון מצייר אותה כבלתי נמנעת, היא למעשה נושא למאבק פנימי בכל "ציביליזציה" ובכל מדינה. מאבק שהבנתו היא התנאי הנדרש להבנת המציגות הפלטית הנוכחית.

עולם בקונפליקט – מרוייחים ומפסידים משני עברי המתאר

"כשל" זה הוא בדיקת המקום שבו ניתן לעבור לרובד השני של הערכת התיאוריה. זה הרובד של הבנת התפקיד הפלטתי, או האידיאולוגית, של התENGשות הציביליזציות. אידיאולוגיה פוליטית מופיעה פעמים רבות כתענטה 'ראוי' שמתחפשת ל'תיאור המציאות'. זה בדיקת התפקיד שמלאת האידיאולוגיה אודות 'מלחמת הציביליזציות': האורה היא ניתוח "אובייקטיבי" של העולם, המזוי בהכרח בהENGשות בין ציביליזציות. לטענתי, עמדה זו משרות בפועל קו שמעוניין בעימות זה.

ברגע שמדוברים את הסיטואציה הפלטית

"התENGשות הציביליזציות" – תיאוריה או אידיאולוגיה?

יש להתמודד עם התזה אודות 'התENGשות הציביליזיות' בשתי רמות. ברמה הראשונה, יש להראות את הנקודות הבעייתיות בתזה כתיאוריה, ומדובר היא גישה שנויות להבנת המציאות. אולם אם היה זה היה היבירה של התיאוריה לא היה לה חשיבות גדולה כל כך (אחרי הכל, לא חסרות תיאוריות היסטוריות ופוליטיות אחרות...). לטענתי, יש לתזה זו פן נוסף, מתוךם יותר פן שבו מתקדמת התזה לא כתיאוריה אלא כאיידיאולוגיה. הבנת הרובד הזה והקשר שלו בפוליטיקה העולמית נתנת כלի חשוב לפענו התרחשויות הפלטיות כיוון. לטענתי, תהזה זו משמשת כאידיאולוגיה של צד מסוים בפוליטיקה האמריקאית והמערבית. **במשפט אחד – זהה האידיאולוגיה שנועדה**

לייצר את המלחמה הקרה של המאה ה-21. כאמור, בשלב הראשון יש להראות מדוע התזה כתיאוריה (כלומר כניסיון להבנת המציאות) בעייתית. הכשל הראשון הניכר לעין הוא, שההתENGשות ל"ציביליזציה" כקבוצת השתייכות הרחבה ביותר היא עקרה. היום יותר מי פעם, קיים מכנה משותף תרבותי לכל האנושות. כאשר קוקה-קולה וניק נפוצים בכל העולם, נכון יותר לדבר על תרבויות נבדלות עם הבדלים בתוכה ולא על תרבויות נבדלות וסגורות בתוך עצמן.

אולם ישנו פגם חשוב ועמוק יותר בתזה. הנטיגנון מזניח את חשיבותם של חילוקי הדעות הפנימיים בתוך המדינות ומילא בתוך ה"ציביליזציה". לשיטתו יש קו מסוים שמאפיין את כל החברות בצדיליזציה מסוימת. אולם הוא מתייחס אל המאפיין הזה כאל נתון קבוע מראש, ולא בדבר המוצב באופן דינמי מתוך המחלקות הפנימיות במדינות וב"ציביליזציות" השונות. ניתן לראות את חומרתה של בעיה תיאורטית זו כשבוחנים את האובייקט המרכזי של התזה של הנטיגנון – האיסלאם. המדינות הערביות-מוסלמיות רוחוקות מלהיות עשוויות מעור אחד. הכוחות המרכזיים בעולם הערבי-מוסלמי (מצרים, ירדן, אינדונזיה) הן מדינות פרו-ערביות, שבתוכן מתנהל עימות חריף בין הגורמים הפרו-ערביים (השליטים) לבין הגורמים האיסלאמיים-פונדמנטליים. הנטיגנון מוניח את חשיבותו של מאבק זה ומניח שהקו הפונדמנטלי גבה הוא טוען כי המחלקות הפנימיות ילכו ויאבדו מחשיבותן, והGORמים המשותפים לכל חבריה

קונבנציונלי אצל הסינים והמוסלמים. לדעתו חיב המערב לחזור למירוץ החימוש הגרעיני, כדי לעמוד מול סין והעולם המוסלמי. ניסיון ליזור יחס שיתוף פעולה עם "צייביליזציות" אלה יהיה מעשה נאבי שיביא לתוצאות חמורות יותר. הדבר היחיד שניתן לעשות הוא לסייע ולהגביל את העימות החם במידה האפשר, בעיקר באמצעות 'הרתקה'.

במשך כל המלחמה השנייה של המאה ה-20 היה העולם נתון בסיטואציה של 'מלחמה קרלה' בין המורה למערב. מרגע שהסתמך הגוש הסובייטי, נוצר לכארה 'סדר עולמי חדש' ללא עימותים גדולים. מי שמעוניין בעולם שנutan בקונפליקט היה צריך ליזור קונפליקט חדש – מלחמה בין תרבויות. לאmittו של דבר, המאבק אינו מתחולל בין הצייביליזציות, אלא בין מי שמעוניין בעולם של התנששות (תיה אשר תהיה) לבין מי שמעוניין בעולם של יחס פתחים ומפתחים. זה גם הקשר שבתוכו ראוי להבין את ה-11 בספטמבר, את המחלוקת הנוכחית בדבר עיראק, מחלוקת בקשר האמורנית בשאלת היחס לטין ואת שאלות מירוץ החימוש הגרעיני שהתעוררו מחדש בשנת האחרונה.

מה יכול להיות המשמעות של קונפליקט? נדמה לי שיש לא הציע הסבר ברור וחיד יותר לכך מגורג' אורולו בספרו '1984':
 "בצירוף זה או אחר מציאות מעוצמות העל תמיד במצב מלחמה, וכרכיו זה עשרים וחמש שנה... כדי להבין את טבעה של המלחמה כו... עלינו להבין קודם כל شيء אפשר שתשוגבה הכרעה... תודעת ההימצאות במלחמה מתמדת משווה למסירת כל השלוון לידי כת קתנה מראית של הכרה הקיים... הקבוצות השליטות בכל שלוש המעוצמות כולן ידועות ולא ידועות בעת ובונה אחת מהן עושות. חייהם מוקדים לכיבוש העולם, אך עם זה הן יודעות כי מן הצורך שהמלחמה תמשך לצחח ובלינץחון..."

המלחמה על פי קני המדינה של מלחמות קודמות, אינה אלא גיבת דעת... אבל אף שהיא כזובה, אין המלחמה חסרת משמעות. היא מכלה את עדר מוציאי הצריכה ומשמעות לקים את הילך הרוחות המיעוד שחברה היררכית זקקה לו. המלחמה כו... היא עניין פנימי בהחלט. לשעבר היו המעמדות השליטים בכל ארץ נלחמים זה בזה בפועל ממש... והמצאה היה חומס את המנצח. בימים אין הם מלחמים זה בזה כל עיקר את המלחמה מנהלת כל קבוצה שליטה נגד נתיניה היא, ומטרתה אינה לכובש או למונע כיבוש של שטחים, אלא לקיים את המבנה החברתי כמות שהוא".

הפנימית הריאלית במדינות (או ב"צייביליזיות") כסיטואציה של מאבק פנימי בשאלת האם לנחל יחס חוץ של מאבק וה坦ששות או יחס שיתוף פעולה, מקבלת התזה בדבר 'מלחמת הצייביליזציות' הקשר שונה לחולטיין.

כעת הצגת הקונפליקט בין התרבותות כבלתי נמנע אינה עוד תיאור מצבי מצוי אלא תיאור מצבי רצוי עבור צד מסוים בתוך כל "צייביליזציה" – הצד המעניין בה坦ששות (התיאוריה אינה נדרשת להסביר מדוע מצב זה הוא רצוי, שכן היא מופיעה כתיאור "אובייקטיבי" לכארה של המצב המקורי...). תיאור זה אינו ניטרלי ביחס למחלוקת הפנימית, הוא משרת צד מסוים. בתוך כל "צייביליזציה" הוא משרת את הצד שמעוניין בקונפליקט: בעולם המוסלמי ובעולם האמריקני-ערבי במידה שווה. יותר מכ..., כיוון שלמלחמה הצייביליזציות" היא מלחמה בלתי-ניתנת להכרעה (בדיוק כמו המלחמה הקרה...), ניתן לראות כי דוקא הקיצונים, בן לאדן מצד אחד והניצים האמריקנים מצד שני, שמופיעים לכארה האויבים החריפים ביותר, מעוניינים למעשה באוטה סיטואציה עצמה: במלחמה ללא הכרעה אין מנצחים ומפסידים. ליתר דיוק, המנצח והפסידים אינם נמצאים בשני הצדדים המנוגדים של החזית, אלא בתוך כל אחד מן הצדדים. אלה החפצים בשלום הם המפסידים, אלה המוניינים בהנחת מצב המלחמה הם המנצחים. התיאוריה אודות "מלחמת הצייביליזציות" והקונפליקט ה"בלטי" מנען" משחתת היבט את עמדתם הפוליטית של אלה המרויחים מנצח המלחמה, משני עברי המתレス.

לצורך הבנת תפקיד האידיאולוגי של התיאוריה, יש לבחון את המסקנות האופרטיביות שהנטינגטון גוזר במאמרו. הוא קורא לעצור את פירוק החימוש במערב. תחילה זה מציין בדרכו כאյולת לאור הנסיבות בנשך לא

לאמינו של דבר, המאבק איש מתחולל בין הצייביליזציות, אלא בין מי שמעוניין בעולם של התנששות (תיה אשר תהיה) לבין מי שמעוניין בשאלות פתחים ומפתחים. זה גם הקשר שבתוכו ראוי להבין את ה-11 בספטמבר.

יair_rav@macam.ac.il

יair רביב הוא חבר קבוצת בסוטן במדל העמק.

עשור לפמיניזם גלובלי

):: חודה יששכר

נשים שהתאכזבו מיחס פטרארכלי ומאפליה באמרנונים מערביים, הקימו ארגונים פמיניסטיים של נשים בלבד; אחרות ה策רפו לארגונים שהו מוכנים לאמץ עקרונות פמיניסטיים, כגון מבנה בלתי היררכי, גמישות ניהול ומתחן קול לכל פעיל ופעילה.

хи, כהוגות פמיניסטיות אחרות, קוראות לנשים פעילות לחזור לפוליטיקה הישנה ולפעול במסגרות פוליטיות ממסדיות.

גלובלית להסרת מכנים העומדים לפני נשים בכל מישורי החיים הציוריים". למעשה, סיכם הכנוס שני עשרים של פעילות במסגרת 'שנת האשה הבינלאומית' שהוכרה בעצרת הכללית של האו"ם ב-1975, עצרת שיצאה בקрайה לביטול כל צורות האפליה נגד נשים. באותה שנה נולדה יוזמת האו"ם לבריקה כולל עולמית של מעמד הנשים וזכויותיהן, ולהקמת תשתית של ארגונים חזין ממשלתיים (NGOs), הנשענים על אמנות האו"ם לזכויות אדם ועל החוק הבינלאומי, במטרה להפכם לכוח מניע לשינוי חברתי.

ברחבי העולם גילו נשים את החופש והעצמאות שמעניקה הפעילות בארגונים האזרחיים. נשים שהתאכזבו מיחס פטרארכלי ומאפליה בארגונים מערביים הקימו ארגונים פמיניסטיים של נשים בלבד; אחרות ה策רפו לארגונים שהו מוכנים לאמץ עקרונות פמיניסטיים, כגון מבנה בלתי היררכי, גמישות ניהול ומתחן קול לכל פעיל פועליה. לנhireתן של נשים לפעילויות חזין ממשלתית, מקומית או גלובלית, תרמו תרומה חיונית גם טכנולוגיות המידע והתקשורת הגלובלית. נשים התבונתו בקהלות מרחבי האינטרנט המציעו כלים לפיתוח פמיניזם ללא גבולות. בהקשת עצבר נציבות רשות קשר ומידע מסועפות, סיפורים מופצים, פעילות מגוונת מתוכננת ומתואמת, מתרגנים כינוסים בינלאומיים ונתרים כנסים. ואולם, להצלחת הpolityka האזרחי יש מהיר, שעליו התייבה

שתי תנועות גלובליות בעלות מוגמות מוגדות יצינו בשנת 2005 ארבעים חשובים בתולדותיהן: ביוגר' יונג ארגון הסחר העולמי, סוכנה הבכיר של הכללה הקפיטליסטית הגלובלית, עשו להיווסדו; בספטמבר המלאו עשר שנים לכינוס העולמי הרביעי של נשים שנערך בבייג'ן, אשר פתח את עשור הגלובליזציה של תנועות הנשים. ניתן לשער, שבימים חמוץ יציביע ארגון הסחר העולמי בסיפוק על 148 המדינות החברות בו (עם הצטרפותה של קמבודיה, באוקטובר 2004), ועל תוך מתארך של מדינות המשחררות לפתחו. לעומתו, עוסקות פעילות בארגוני נשים וזכויות אדם יחד עם אינטלקטואליות פמיניסטיות באיסוף שקדני של נתוניים ועובדות, המצביעים על נזקי הגלובליזציה לנשים, ועל פער גודל שנפער בעשור הגלובליזציה בין השיח הפורה על זכויות האשה וההישגים הנאים בתחום החקיקה והמשפט, לבין השפעתם של אלה על חייהם של מרכיבי הנשים בעולם.

ביניין 1995, ביקור חור חוטף

הכנוס הפמיניסטי הרביעי שוחד לנושא 'נשים בעבודה', נערך בבייג'ן בסימנו של קץ המלחמה הקרה, אשר שחרר אופטימות ללא גבולות בקרב הנשים המתכנסות. על ספו של מילניום חדש נראה העתיד פחות מיליטריסטי, יותר חברתי, וכן יותר יידידותי לנשים. את המאה הנדרה הצעירות הצבאות העצומות על התהומות החיליפה תקווה להש��ות בתחום החברה, החינוך והבריאות – תחומיים מייחדים לנשים חסיבות עליונה. דושני המגדרי בהונדרת סדרי העדיפויות בתחום אלה הוחר ונשנה במחקריהם רבים. ההצלחות בייג'ן קבעה שוכחות נשים הן זכויות אדם, סימנה את ביטול העוני בעולם כדי מרכזי וניסחה מצע "לפעולה

העבודה מפנות את בעלייה?

על-פי הדוח האחרון של 'ארגון העבודה הבינלאומי', מספר העובדים המועסקים בחו"ל תבל עומד בסוף 2004 על 2.8 מיליון איש והוא. אולם, מחציתם הם העובדים הללו מರוחקים פחות שני דולר ליום עבודה – המדד שונקנע על-ידי האו"ם כ"קו העוני" (מוחוקם, 550 מיליון לא מיעדים אפילו למשכורת של دولار אחד ביום). במלים אחרות: מחציתם מן המועסקים בעולם אינם משתמשים מספיק כדי להחלץ מן העוני.

(על-פי אtorו האינטרטוט של ארגון העבודה הבינלאומי: www.ilo.org).

זהה. "שווין ממש בעולם העבודה", מסכם הדרות, "עדין רחוק מהישג יד".

הארגון מציביע על תופעה גלובלית מדרינית: הפמיניזציה של העוני. נשים, ילדים וילדים, חשופים יותר מאשר לגברים לא יציבות כלכלית, להתרוששות, לימי עבודה ארוכים בעבודות ברמות שכר נמוכות או כלל ללא שכ, ולהגירת עבודה בשל כורח. מדיניות מורה אסיה, שבוחן כמעט והושג כבר שווין בין נשים לגברים בשוק העבודה, הגירת העבודה כיום היא בעיקרה גיררת נשים. לעומת זאת, באזוריים אחרים בעולם, כגון המזרח התיכון, צפון אפריקה ודרום אסיה, רק ארבעים נשים מכל מאה גברים פועלות בעולם העבודה.

בעולם כולו, לרבות המדינות העשירות, גדל ב מהירות שיעורן של עבודות עניות. על-פי נתוני אוקספם הבינלאומי (ארגון הנאבק בעוני הגלובלי ובუולות) 70 אחוזים ממיליארדים העניים ביותר בעולם הם נשים וילדים. נשים וילדים מהוות גם כ-60 אחוזים מסך 550 מיליון העובדים העניים בעולם (עובדים המשתכנים עד دولار אמריקאי אחד ליום). במקביל, איבדו הגברים את מעמדם כמנדרסים יחידים ("ראשי משפחה" במובן התרבותי של המושג). חרף שינוי זה, נשים עובדות – בכל מקום ובכל שכבה סוציאו-אקונומית – ממשיכות לשאת אחריות לבת ולמשפחה, ולפיכך, כבשלות שתי משרות; הן צוברות בפועל שנות עבודה רבות יותר מאשר הגברים.

אי הווהות וודעון הביטחון העצמי, המלווים כצל מאיים את כלכלות השוק החופשי, מגבירים תסכול בקרב גברים, שמתקשים ממילא להתחמוד עם עולם עבודה משתנה, בו נשים מתחרות בהצלחה על מקומות העבודה התלולים גלובליים שפרקם מבנים חברותיים מסורתיים ומוכרים ומהלישים את שליטתם של גברים בנשים, מעוררים בהם ועם שמתועל לרגשות לאומיים. לשנתה מהגרי עבודה ולתמכה בתנועות פונדרנטיסטיות המתנכלות לחורתן של נשים. אחת מקריאותיו הנשמעות ביתר של הפונדרנטליום השמרני היא "החזורה למסורת", אשר מטרתה האמיתית היא שליטה הרדקה יותר על נשים (ולא בהכרה על בסיס רצינול כלכלי). בדו"ח השנתי שפרסם ארגון אמנסטי הבינלאומי לקרה יום האשה הבינלאומי במרץ 2004 נטען, שבמחמישים מדיניות בעולם שנתקרו על ידי הארגון, אחת מכל שלוש נשים חשופה לאלימות, בדרך כלל מצד קרוב משפחה או גבר מוכך אחר. באזוריים הטובלים מעימותים מזווינים מתרמচים משמשת האלימות נגד נשים

להציג הסופרת וההוגה הפוסט-קולוניאלית ההודית ארדנדה רוי, בהרצאה שפורסמה בಗילון אוקטובר של הירחון הצרפתי 'לה-מנד דיפלומטיק', ואשר חקרה הופיע בתרגום

השאלה היא, אם נשים יסכנו ליותר על החופש והעוצמה שמצוות בפעולות החוץ ממשלתית במסגרת תנועות ארגונים פמיניסטיים המתנהלים באורך שווין, ולהתנסות שוב בחוויה הבלתי מספקת של גברים שייצר השליטה שלהם לא דבר מעולם.

לעברית באתר האינטרנט 'הגדה השמאלית', בכותרת: 'ארגוני לא ממשלתיים – לטובות מי?'. לטענת רוי, החברה האזרחיות מהוות, במונחים רבים, רוזע ממצעת של מדינות אשר מפריטות את שירותיה הרווחה שלחן ברוח הכלכלה הניאו-ליקרטית. היא מרחקה אנשים מפעילות פוליטית רגילה, ובכך מפקיעה את הפוליטיקה מיידי אורחים ואורחות חרורי שליחות ומפקירה אותה בידי פוליטיקאים מקטוענים. רוי, כהוגות פמיניסטיות אחרות, קוראת לנשים פעילות להזoor לפוליטיקה הינה ולפעול במסגרות פוליטיות מסוימות. השאלה היא, אם נשים יסכו ליותר על החופש והעוצמה שמצוות בפעולות החוץ ממשלתית במסגרת תנועות ארגונים פמיניסטיים המתנהלים באורך שווין, ולהתנסות שוב בחוויה הבלתי מספקת של פעילות עם גברים שייצר השליטה שלהם לא דבר מעולם.

נשים במעבר לחברת רוחה כעולם של שוק חופשי

דו"ח ארגון העבודה הבינלאומי שפורסם לקרה יום האשה הבינלאומי במרץ 2004 קובע, שבעשור האחרון, עשור הגלובליזציה, הואצה כנסתן של נשים לשוק העבודה העולמי. ב-2003 היו הנשים 40 אחוזים מכלל 2.8 מיליארד העובדים. ואולם, נכתב בדו"ח, הגידול העצום בכוח העבודה הנשי לא לווה בהעצמה סוציאו-אקונומית אמיתית עבור הנשים: שכון נושא נマーך משכר הגברים בעבודות שערכן

מה עלי לעשות עם כל הדעת הזה המצחער ונאגר בתאי הזיכרון ומערכות האחסון של ארגונים פמיניסטיים וארגונים לזכויות נשים? אז תגבה תחשורה אצלי כאשר מוגדש המציגות הקשה לעיכול ולעיבוד, תגיח أنها, או אלכסנדרה, ותשאל בלחש אם אני מחפש עוזרת בית?

שורכות הספר, הסופרת והביקורת החברתית ברבבה אַרְנָרִיך וּהַסּוֹצִיּוֹלָגִיָּת אֲרָלִי, ראש הוכשילד, כתבות, בהקדמתן לספר, שהמשיכו שנים מהמעמד הבינוני בעולם העשי, כמו בכללות המתפתחות, עושות בעבודות משק ביתן, מהו "פתרונות פרטី של בעיה ציבורית"

של פיתויי הגלובליזציה. הן יודעות הכל על התפקיד שהאותו הניאו-liberal מייעד לעוני ועל פגיעה הרעה של הקפיטליזם הגלובלי בנשים. חלון חשוב בינו לבין הציבורים, חלון חייה הפרטיים ובין חייה הציבוריים. חלון מודעות לו, מקטן אף תוהות בכתיבתן את מי הן מיצגות או שואלות, מה מיצג כולם הפמיניזם, על שלל ביטויו ומכלול מגוריו, למרבית הנשים בעולם. הן מתקשות להшиб.

מן הсолידריות שהוכרזה ב'תנוועה פמיניסטית בת זמננו', כפי שמכנה כל הוקס את הפמיניזם של שנות הששים של המאה הקודמת, לא יותר הרבה זה כבר את קולו הפליטי. לסלידוריות, יחד עם מודעות אוניברסלית לכך שדיכוי נשים ואפליתנן הם בעיה משותפת לנשים ולא כישלון אישי שלהם, נועד תפקיד חשוב בהנעת המאבק להשנת שוויון וشورוות בערים הללו ובכוחות המעצבים אותם פוגעת המדיניות

גם כנשק המכון נגד הקבוצה האתנית אליה הן משתייכות. סביב הגלובוס כולל משפיעים טרוד בingletonי, טרוד מקומי ודרבי המאבק המתנהל גדרם על העורף האזרחי, זירת התרחשותם, ומועדדים אף הם "שגבוג" של סקסים ואלים בחסות המדינה. בדו"ח המחקה לזכויות נשים בארגון Human Rights Watch מרץ 2004, מושאמות מדינות רבות באלים ממסדרית המתבטאת באין מניעת הטרדות מין ובשלוחות בלתי נסבלת כלפי אלומות נגד נשים ונערות.

דילמה גלובלית אישית

מה עלי לעשות עם כל הידע הזה המctrבר ונادر בתאי הזיכרון ובמערכות האחסון של ארגונים פמיניסטיים וארגוני לזכויות נשים? איך תובח תטעור אצלי כאשר מגודש המזיאות הקשה לעיכול ולעיבוד, תגיה אנה, או אלכסנדרה, ותשאל בלחש אם אני מתחשת עוזרת בית? מה אומר לה, לאלאנסדרה ממולדובה או לאנה מאוקראינה? שאני אשה שומרת חוק? שמא אכעס עליה על שהיא מעמידה אותי בפני דילמה אנושית בלתי נסבלת? ואולי יותר משאחוש מן העונש הצפוי לי בגין הסרב לביצית לחוק האסור על העסקת "עובדת ורה" ללא היהת יוטל עלי מoran של אחוותי הפמיניסטיות, שעלוות לטען נגיד אני "בונה קריירה" על גבן של נשים עניות ומשוללות הומנניות. וו, אכן, מסקנתו של קווץ מאמרם שהופיע השנה באלה"ב, בcourtart 'האשה הגלובלית: מטלות, עוזרות ועובדות מין בכללה החדש': ערכות הספר, הסופרת והביקורת החברתית ברבבה ארנרייך וּהַסּוֹצִיּוֹלָגִיָּת אֲרָלִי ראש הוכשילד, כתבות, בהקדמתן לספר, שהמשיכו שנים מהמעמד הבינוני בעולם העשי, כמו בכללות המתפתחות, עושות בעבודות משק ביתן, מהו "פתרונות פרטី של בעיה ציבורית". פתרון נוח וול ייחסת זה אפשר להן ליותר על הדרישת הצדקה מבני זוגן ומילדיה לחולק עמן באופן שיוציא את האחריות לניהול משק הבית. בדרך זו, כתובות ארנרייך והוכשילד, משמר המעד הבינוני את חלוקת התפקידים הביתית המגדירת המסורתית ומיצא אותה למרחב הציבורי ולעולם העבודה. נשות הקריירה, "תירות" גלובליות, במינוח של הסוציאולוג זיגמונט באומן, עצמאיות מבחינה כלכלית, נסעות בעולם ללימודים, לנופש או לעסקים. עמן נמנות גם פמיניסטיות מן האקדמיה, פעילות בארגונים ונציגות של תנועות המזיאיות בכלים נכונים ובכישורים מתאימים לצריכה מובקרת

הגלקליות הניאו-שמרנית, בכך שהיא מחוירה את תחושת הכישלון האישי לפרטים שאינם מצליחים להתפרקנס מעבודה בשכר נמוּן, ומיטילה את האחריות לאבטלה על המובטלים. יתרן שדווקא נקודת הזמן הנוכחיית, שמעוררת בקרבם קבועות לא מעטות געוגעים למוסגים ותיקים ועתירין זכויות כמו "שיתופיות", "התאגדות", או "ערבות הדדיות", תדריכן אותנו לנער מהם את האבק, ואפלו להשתעשע, אגב כן, מהבעות המיאום והסילדה שהם מעלים על פני החסידים הניאו-liberalים.

חויה יששכר היא
עיתונאית ופעילה
ב'קו לעובד'

canetti@bezeqint.net

גלובליזציה - לא אם אלא איך

:: אודי מנור

שטייגליין לא מסתפק בהצהרות הילן, ש מבחינה גיאו- פוליטית ערכנו עצום כמובן, אלא, הוא מפרסם מדי פעם מאמרם שיטתיים המציגים את משנתו. אחד ממאמריו של שטייגליין ('Globalism's Discontents') התפרסם בינואר 2002 בכתב העת האמריקאי (*The American Prospect*) וחשיבותו בכך שהוא מעו לגעת ב'קורוש הקודשיים', הוא המונח 'גלובליזיה'.

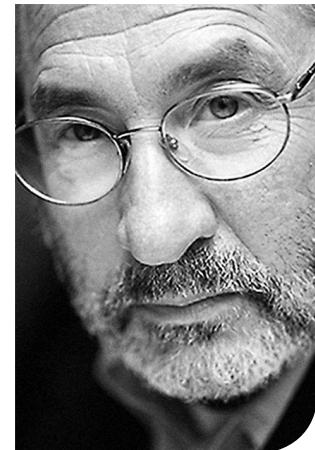
את מאמרו פותח שטייגליין בתיאור היחס השונה שיש לאנשים כלפי תהליכי הגלובליזציה. יש הרואים בתהליכי זה את הדרך לעתיה, שעשויה להביא לשגשוג ושפע ללא-תקדים, בכלום, בכל מקום. בהתאם לתפישה מעין זו, עושים "הקפיטליסטים" שימוש במונח זה ככפטייש שנitin להעמיך באמצעותו את אחות האידיאולוגיה שלהם. לעומת, אחרים רואים בו שילוב מצמרר של הגורנונה, המדווה, הסטריאו אהרא והילית. כך, למשל, המפגנים בסיאטל בדצמבר 1999 רואים בתהליכי זה מקור לביעיות רבות - מהרש של תרבויות מקומיות ועד לעלייה בעוני ובהתירושות.

בדעת שטייגליין מדבר, למעשה, בנסיבותיו של הגלובליזיה - הגלובליזיה יוכלה ללבוש פנים רבות. במדינות מסוימות, הגלובליזיה הביאה רוחות ותועלות מרובים רק לעיתים, ואילו במדינות אחרות - היא ממש, מודרנית, לא רק מטפל הביאה רוחות גדילים לכולם. הדרך בה מטפל שטייגליין בסוגיה לא רק משקפת את אופי המחשבה הבריא והשקל של האיש, שכמצותו של מקס ובה, איש חכם והגון לא פחות ממנו, תבע משמעיו "לשוחות נגד הרים", אלא היא חיונית במאזן המורכב 'לחפש אלטרנטיבה כלכלית' כפי שתבע, ובצדק, רן ריב (חברה, גליון 16).

טענתו המרכזית של שטייגליין בהקשר זה היא שההבדל בין הזרות השונות שהגלובליזיה לובשת במדינות שונות ובמקומות שונים בעולם, נוגע לאופן בו נוהלה מדיניות- הפנים ובמידה שבה ניתנה דרישת-רגל לארגונים כלכליים

"בתקופה כזו, האובייקטיביות, הניטרליות והא- פוליטיות של מדע הכללה (אובייקטיביות וויטרליות לפוארה) הם כלי פוליטי שהתנוועות החברתית יכולות וצריכות לעשות בו שימוש במאבקם" (אריה קרמף, 'התנוועות החברתית והכלכליים', גליון 15 של 'חברה').

דומה שאילו ג'וזף שטייגליין, הכלכלן הראשי של הבנק העולמי בשנים 1997-2000, וחתן פרס נובל לכלכלה (2001), היה מנוי על כתבי העת שלנו, הוא היה תומך בטענותו של קרמף בחום. אדרבא, שטייגליין ידוע כזה שמשמיך ואומר לכל מי שרוצה לשימוש, בעיקר בעולם השלישי ובעיר במדינות דרום- אמריקה, את הדברים הבאים: "אל תעשו מה שהאמריקאים אומרים. תעשו את מה שהם עושים". ככלומר שטייגליין, ממרום מעמדו כمدען כלכלי (ולא חבר בתנועה החברתית קיינית כזו או אחרת), מציע למיניות דרום אמריקה לנוקוט מיניות כלכלית מריחיבה - בדיקות כפי שעשוה בוש, ובבדיקה כפי שעשו במדרה כזו או אחרת רוב הנשיים האמריקניים מאו 'הני דיל' - בנגדו גמור למה שככלכלני ולס-טריט ונציגיהם בקרון-הטבע הבינלאומי ממליצים לעשות על-פי "קונצנזוס ווינגן" (שמשמעו מינימום ממש, מלקסימים הפרטה וליברליזציה מהירה, או בלשון פקידי האוצר שלנו: לצמצם, פקידי האוצר שלנו: לצמצם, לצמצם, לצמצם, וכשיש ספק או אין ספק: לצמצם, לצמצם ולקצץ).

ג'וזף שטייגליין

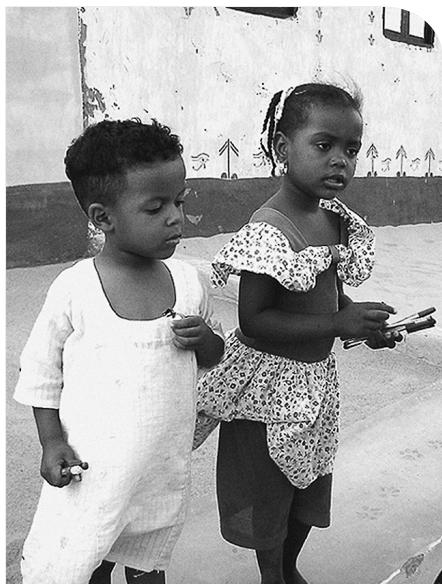
כלכלי ולס-טריט ונציגיהם בקרן המطبع הבינלאומית מליצים על... מינימום מינימום, מקסימים הפרטה וליברליזציה מהירה (או בלשון פקידי האוצר שלנו: לצמצם, לצמצם, לצמצם ולקצץ, וכשיש ספק: לצמצם, לצמצם ולקצץ).

הקרחון עובדות ילדים

אחד מכל שישה ילדים בעולם הוא ילד עובד. הוא מועסק במלחמות הפגעות בהסתתוחות המפענית, הרחנית או הרגשית. מרבית הילדים העובדים מועסקים בחקלאות (50%). אחרים עובדים בשליחויות, בזנות, בתפקידים שירות ביתי ובמפעלים. מבין הילדים העובדים, למעלה משלישם מליון הם בני פחות מעשר שנים. מכל הילדים הללו נשלה האפשרות לילדיות אמיתית, לחינוך ולה楊ם טובים יותר. (על-פי אתר האינטראקט של ארגון העבודה הבינלאומי: www.ilo.org).

כאמור, על פי דת הגלובליזציה, נתבעות המדינות המתפתחות לפתיחת את השוק הפיננסי שלהם, בתהליך מהיר היוזע בכינוי המלהיב: ליברליזציה. בפועל, יצטרך הליברליזציה תנוועה מהירה של הון, לעטך המדינה והחוצה ממנה.

חוסר השקיפות הזה תורם לחיזוקם של הגופים הפיננסיים החזקים מלכתחילה, יש מקום לחשוד שאלוי פעילים קודם כל לשם האינטרסים הפרטיאקולי שליהם: הקלות מס וכברשות כסף.

לעצמה פיתוחן של רשותות בטחן (ביטוח לאומי, דמי אבטלה, וכו'), וכך אין זה פלא שהມיתנותם גורמים להתרוששות.

חשיבותם של ציון שבדרך כלל מדובר במדינות שנם לפני היוות "גלובליזציה" סבלו מרמת אחריות חברתית-הדרית נמוכה, שכן מדובר במדינות שהחקלאות ניכר מראוכוליסטית שירק למוגד העצמאי או החקלאי, מגורים שלא נהגו לקיים רשותות בטחן סוציאליות אוניברסליות. על המצע ההיסטורי זהה דרישתה של קרן המטבע הבינלאומית לקצץ שוב ושוב בהוצאות פעולה

פעולה שלילית בכל קנה מידה. הקיצוץ שמוביל להתרושיםות מקבל משנה תוקף מהתלוות של המדינות הבלתי מפותחות בהלוואות, בדרך כלל מארגוני ארה"ב. מיותר לציין שההלוואות נלקחות ברובית גבוהה, דבר שמחיב את הכלכלות המתפתחות לשריין' סכומים גבוהים מההכנסה הנמוכה מAMIL, על מנת להחויר ריבית וקרן, בעיה דומה נוספת קשורה למיסוי: על מנת למשוך הון, המדינות המתפתחות מננוות מימי עליון. כיון שכחן ממסות בצוותה גוברת את מעמד הבניינים ואת המעדמות החלשים.

לבסוף, תחום העבורה, אולי 'היהלום שבכתר' הגלובליזציה השילilit. על פי התזה הרווחת, ליברליזציה, או "גמישות בשוק העבודה", תביא לתנוועת משבאים עיליה מסקטוריים רוחחים ומהעשה? ראשית ההרס של מצאי מקומות העבודה הקים מתבצע קורם לצידת מקומות העבודה חדשים. במילים אחרות, "גמישות בשוק העבודה" פירושה עוד אבטלה ועוני; שניית, שיעורי הריבית הגבוהים שקרן המטבע הבינלאומי כופה על המדינות המתפתחות גורמים להרטעת משקיעים רואויים לשם להבדיל מההISKיעים-לצרכי-ספקולטיבי-הון). וכך, העובדים שקדם לפסידיו מקומות עבודה לא-רווחיים, נותרים במרקחה הטוב עם דמי אבטלה ההולכים ומת怯רים.

כיצד מ羅וחות המדינות המפותחות?

בסוגיה זו אומר שטיגליץ את המובן מלאיה את סדר היום מכתיות המדינות המפותחות, דבר הניכר במספר נושאים. הראשון הוא פיתוח השוקים לסהורות מהתעשיה, שהן יש למדינות אלו יתרון, ואת במקביל לסגירת השוקים שלהם לモצרי חקלאות, שבהם יש למדינות המתפתחות יתרון. ענין זה עומד בסתירה ישירה לעקרונות "הilibרליזציה", הלא כן?

ביגלאומים (ושוב, כפי שכבר נכתב בגלגולות 'חברה': השאלה היא לא האם גלובליזציה, אלא איך). לטענת שטיגליץ, מדיניותם המרשנת והמצמצמת של המוסדות הכלכליים והפיננסיים הבינלאומיים רעה מבחינה כלכלית ומבחינה פוליטית גם יחד. מבחינה כלכלית, כאמור, זו מדיניות שבפועל אינה ננקתת "אפילוי" במדינות מפותחות. מalias מובן שישום המוניטריזם הקיצוני במדינות מפותחות פוגע קודם כל בעניהם, אשר את עלבונם לצורה כולם טובעים. מבחינה פוליטית, מדיניות זו פגומה, מכיוון שהיא מתנהלת בחוסר שיקיפות, חוסר דמוקרטיות, ללא מגנוני פיקוח והרשות הכולול הוא שככל הנראה "גלובליזציה" עבור ארגונים אלה פירושה טובת התאגידיים והשות יעדיהם הפיננסיים. אלו הטענות שהועל על ידי מפגני סייטל, ושטיגליץ סבור שיש בהן יסוד גדול שלאמת.

לי'יסוד האמת' הזה מקדים שטיגליץ את רוב דבריו. על פי ניתוחו, לצד האפל של הגלובליזציה" שלושה היבטים: המדינות המתפתחות, המדינות המפותחות וארצאות הברית של אמריקה.

כיצד נפשות המדינות המתפתחות?

כאמור, על פי דת הגלובליזציה, נתבעות המדינות המתפתחות לפתוח את השוק הפיננסי שלהם, בתהליך מהיר היוזע בכינוי המלהיב: ליברליזציה. בפועל, יוצרת הליברליזציה תנוועה מהירה של הון, לתוכה המדינה והחוצה ממנה. אמן תרוץ – או הרענן – הוא השקעות שייבאו לצמיחה שתביא לשגשוג שיביא לצמצום הפער החברתי, אך בפועל תנוועות הון מהירות אלו רק תידלקו "שגשוג" מהיר וספקולטיבי, באותה מהירות שההשקיעים הביאו את כספם, הם גם הוציאו אותו בחותרים מאחור הרס כלכלי וחברתי.

לiliberalizácia, מעבר להיותה מכונה להפקת רווחים של בעלי הון זרים, יש גם השפעות על היציבות החברתית, הכלכלית והפוליטית. חוסר היציבות קרייטי בעיקר במדינות קטנות או מתפתחות שהכלכלה שלהם רגישה יותר לשינויים מסווג זה. מיותר לציין שבמצב של חוסר יציבות אי אפשר להשקייע במפעלים, לייצר מקומות עבודה חדשים או לזכות באמון. כל זה מוביל לתופעה המוכרת כל כך בארצאות המתפתחות: מיתון מותmesh. מי נושא בנטול של המדינה המתמשך? כמובן, המעדמות החלשים. מדינה חלהה כלכלית גם לא יכולה להרשות

גם ההיסטוריה של ארה"ב לא עולה בקנה אחד עם הנסיבותיה: המושל באורה"ב קידם צמיחה כלכלית בימי הניו-דיל, הוא תרם לפיתוחו עורקי תחבורה כמו 'תעלת איר' ומסילות הברזל, והיה לו תפקיד חשוב בפיתוח הטלגרף. חלק מהותי מהמבנה החוקתי של ארה"ב כולל בתוכו מאנז' מרכיב בין האינטנסים של הפרט, של חברות עסקיות, של מדיניות ושל המושל הפדרלי, האידאולוגיה היא 'ססה-פר', הפרקטייה כמעט טוציאיל-דמוקרטיה, המסקנה מכל זה ברורה: על מנת שהייתה פיתוח כלכלי יש צורך במעט, בויסות ובפיקוח, לצרכי תמייה, פיתוח ועידוד רווחה כמובן.

או מה כל כך טוב בגלובליזציה?

כנראה שלא יכול להיות וכיום על העובדה שהגלובליזציה הביאה לשיפור ברמת התברואה בכל העולם. היא גם יוצרת הזדמנויות לצירתה של תודעה חברתית בינלאומיות שרק במסגרתה ניתן לפעול למען מטרות כלכליות, כמו למשל מיחיקת חובות למדייניות עניות,קידום אمنת קיוטו לצמצום הגזים הרעלילים וכדומה. שטיגליץ הוא אכן שבסורים שהגלובליזציה, ככלומר השתלבות של עוד ועוד מרחבים ויחידות כלכליות במשק עולמי, יכולה להביא לשגשוג ולשפע לכל, גם אם עד עתה היא הביאה להישגים כלכליים כאלה רק חלק מדיניות העולם.

כאיש מדע חולק שטיגליץ ובודק מקרים בהם הצלחה הגלובליזציה למשם את הבתחותיה. מצאו הם אלו מדיניות שניהלו את הגלובליזציה בעצמן, כמו למשל מדיניות מזורה אסיה, הצלחו בדרך כלל לדאוג לכך שהן יקצרו רוחחים גבותם שיחולקו בזורה הוגנת אוכלוסייה. ככלומר, מדיניות של שילוב כלכלתן באופן חובי במערכות משקיות רחבות, עשו זאת כך שקצב השינוי שמביא עימה הגלובליזציה היה מבוקר ולא פרוע; הרוחחים והתוועלות הכרוכים בה התחלקו באוכלוסייה המקומית באופן הוגן; והמדינות נוהלה בניגוד לעקריים של "קונצנזוס וושינגטון". לעומת זאת, מדיניות שנטנו לקרן המטבע הבינ"ל וארגונים כלכליים בינלאומיים אחרים להנשל עבורן את האופן בו תתחבצ' הגלובליזציה ותשפיע על המדינה, הביא התהילה לנטזאות אחרות שחילקו הרסניות. מצא חשוב נוספת שטיגליץ, הוא שגלובליזציה שלילית הchallenge גם במדינות שננו מטהlixir הובי, רק כאשר הן נכוו לתחתנים של קרן המטבע הבינ"ל או

נושא שני הקשור בבריאות. חברות תרופות במדינות מפותחות מנצלות את כוחן הפוליטי והכלכלי גם על מנת להפוך תרופות מסורתיות ש"פתחו" בתהיליך "אובלציוני" ארכ' לפטנטים המבטיחים רווחים עצומים. באופן זה מנצלים התאגידים ידע ומשאבים השיכים, אמנים לא לפי 'זכות הקניין' אך כן על פי זדק-של-声称-

ישר למדינות מתפתחות. נושא שלישי הקשור בהידוק הפיקוח על הבנקאות בעקבות אירועי ה-11 בספטמבר: דרישות השקיפות של בנקים במדינות מתפתחות לא לו במלחים מקבלים במדינות המפותחות. חוסר השקיפות הזה תורם לחוווקם של הנוגדים הפיננסיים החזקים מלכתחילה, ויש מקום להשוד שאלוי פועלים קודם כל לשם האינטנס הפטריוקלי שליהם: הקלות מס ומכבות סוף.

בפועל זהוי לא המדינות שארה"ב נocketה בה כלפי עצמה: כל הנשיים נקטו מדיניות גרעונית, בעיקר בזמן שembr ומיון (משל בשוחק את ארה"ב בגרעון של 500 מיליון דולר!!!).

ארצות הברית

קשה לדעת איך חש שטיגליץ לגבי העבודה שכיל המהלך הזה, הזכה אמן לחסדים שוטפים בכל פינה בעולם, נשען על העוצמה המוסרית, הפליטית והמדעית של ארה"ב, מדינתו. אך או אחרת, שטיגליץ לא נבהל, והוא אף עשה שימוש בעובדה זו על מנת לנגן את עקרונות הגלובליזציה השלילית בכלל. שטיגליץ שבומסתיר שקרון המטבע הבינ"ל פועלת מתוך אידאולוגיה מסוימת, האידיאולוגיה המוניטרית. אידאולוגיה זו לא הוכחה עצמה כנכונה בהכרח. כאמור, לא רק שאין הוכחות תומכות בערך הכלכלי של הליברליזציה של שוקי ההון, אלא ישנן ראיות רבות על המחרירים שמדיניות שלימו על מדיניות זו.

אך חשוב מכך, לא רק שהמניטרים לא הוכח כנכון יותר, ולא רק שהliberalization גרמה וגורמת לביעות כלכליות קשות במדינות המתפתחות, אלא שבפועל זהיל לא המדינות שארה"ב נocketה בה כלפי עצמה: כל הנשיים נקטו מדיניות גרעונית, בעיקר בזמניembr ומיון (משל בשוחק את ארה"ב בגרעון של 500 מיליון דולר!!!).

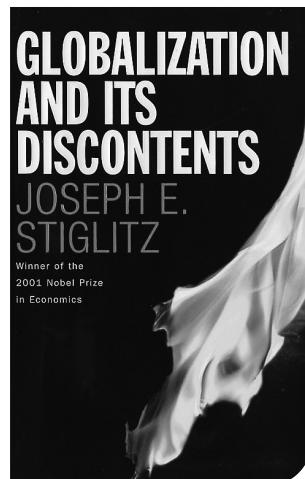
זאת ועוד, כראוי לdemokratia הדוגלת לא רק באיזונים ובלים אלא בשקיפות, החלטות הכלכליות באורה"ב מושפעות מגורמים רבים: כמו מזוכר לענייני עבודה, מזוכר לענייני מסחר, יוזר של המעצה הכלכלית, מזוכר האזורה, פרקליט כללי נגד מונופול, ונציג של ארגון הסחר. לעומת זאת, כאשר מדובר בעניינים בינלאומיים או במדינות מתפתחות, רק הקולות של הקהילה הфинנסית נשמעים, אם בכלל.

המסקנה מכל זה בחרה:
על מנת שהיא פיתוח כלכלי
שצורך במשל, ביחסות
וביפויו, לצרכי תמייה,
פיתוח ויעוד רווחה ממש.

GLOBALIZATION AND ITS DISCONTENTS

JOSEPH E.
STIGLITZ

Winner of the
2001 Nobel Prize
in Economics

על שטייגלייץ תוכנן:
לימוד עוד באתר:
<http://www-1.gsb.columbia.edu/faculty/jstiglitz/>

מדיניות מתפתחות. לדעת שטייגלייך, הגיע הזמן להקים מעין 'مثال של גלובליזציה' שניהל את התהילה בכלים של מוסר חברתי: חלק מהשינויים הנדרשים כבר הופיעו, אך בצורה חיליקית מאוד, לפחות רק כשיוני ברטרויקה. החשש של שטייגלייך הוא שהשינויים ישרו ברמה הקומסיטית והרטורית בלבד, מפני שאיןו ממש דרוש שינוי בהרכב של מוכלי החלטות ובסדר היום שלהם. מה שצורך להקים הוא ברית לא רק "גגד הרשות", כמו זו שקבעה אחורי ה-11 בספטמבר, אלא גם ברית חיובית למען צמצום העוני ולמען יצירת סביבה טובה יותר, ברית שתציגו חברה גלובלית צודקת.

של משרד האוצר האמריקאי, ככלומר כאשר הסירו רגולציות ממשלתיות, והחלו בתהיליך מהיר של ליברליזציה פיננסית.

לקראת ניהול גלובלי-חברתי

המסקנה לפיכך היא פשוטה. על מנת לקיים גלובליזציה חיובית, יש לאפשר רגולציה ופיקוח ברמה הלאומית של מדינות מתפתחות ובכלל, יש ליצור מנגנון פיקוח בינלאומיים כשהערך המנייע אותם רק אינטרסים כלכליים צרים הנובעים מהatzרים של הקהילה הפיננסית ושל העשירים, אלא ערכיהם חברתיים המאפשרים צמיחה ומתחשבים גם בצריכים של

:: עופר סיטבן ::

העכבייש | מה ברשות?

הפעם נחרוג מנהגנו, ובמקרה לחתמרק בארגון חברתי פורץ-דרך, נציג באתרו הפרט של אדם אחד אריאל רובינשטיין, חתן פרס ישראל לככללה, והוא מומחה עולמי בתחום תורת המשחקים, ואיש לא יופתע אם בשנים הקרובות יקבל את פרס נובל לככללה. בעוד שבמעבר נהג למשוך את ידיו מן היקוח הכלכלי בארץ, הרי שבשנים האחרונות הוא השפל שרוולים וסוף-סוף מרגשת נוכחות, רבת-המשקל, בזירה הציבורית, הפובליציסטית (כתיבה בכל היוםונים) והחברתית (תמייה במאבק הסטודנטים באוניברסיטה תל-אביב נגד העקבות של עובדי קבלן, ולאחרונה - הכתלת הקמתו של מכון כלכלי ע"ש עמרם סיון שיישбал עוד ועוד לכלכלנים מוניטリストים). עיצוב האתר אינו נוצץ אויל אר רובינשטיין, שעיצבו בעצמו, מביא לשם - באופן ייחודי ונדריר למדי בנוף האקדמי המשמים - את חייו (תמונהות משפחתיות, אוסף צילומים אישיים, מסעדות אהובות...) ואת עבודתו (קישורים לכל מאמריו האקדמיים והפובליציסטיים), הכל מתובל בהומור דק (הציגו, למשל, במפגשו הראשון עם בנק הפעלים) ובהרבה אהבת אדם. העדודה העולה מכתביו איננה אויל של מרקיזים מהפכני אבל היא בודאי בסיס טוב לניהול כלכלת הגונה ואנושית. אקדמיה במתבה.

העכבייש מצטרף בשמה לאמץיו של גילון זה של 'חברה' להנחייר את מושג הגלובליזציה. אחד התוצרים של התפתחות הקפיטליזם הגלובלי הנוכחי (ויש לומר של הקפיטליזם, כמובן) הוא היוזרותם של 'אוליגופולים': זה מצב שבו שוק המוכרים נשלט על-ידי מספר שחקנים (ולכן אין זה מונופול) שמעודפים לנחל ביניהם "תחרות יידוטית" המבטיח שוק יציב ורווחי לכלם. מלבד הפגיעה בזרים נאלצים לשלם מחירים מופקעים, יש כאן גם פגעה באפשרות התפתחותם של עסקים קטנים ובינוניים, היוזרות אוליגופסונים (שוק שיש בו מעט קונים - כאשר 'סטטימקי' שולט בשוק הספרים, המוציאים חיבים לחנותו אליו יפה), היצבותה החזון בידי מעתים, העמקת פערים חברתיים ובסופה של דבר - פגיעה בדמוקרטיה. בשוק גלובלי נזדים אוליגופולים בכל היבטים ובכל תחומי המסחר והשירותים - תרופות, תקשורת, Utilities, מזון, קוראים יקרים, לוגistik ענף תחרותי אחד במשק הישראלי. לאחר מרתק זה מבקש להיות "כלב השמירה" של האוליגופולים. אפשר למצוא בו מיליון מונחים שנודיע בעיקר לשחק את הפה הנפוץ ממדורי הכלכלת ומספרוי ה"מיוגים" וה"השתלטויות העייניות". כמו כן, יש באתר פרופיל של האוליגופולים הבולטים לפי ענפים, ובלוג שטוקר כמעט מדי יום את ההתפתחויות הגלובליות. מורה נובוכם.

אני מתערב משמע אני צודק? אתגרי החברה האזרחית העולמית בימינו

:: פולה קבלן

העולם – את המידיניות הרצוייה לה (למעצמה הראשונה) וטולם ערכי המכון על פי צרכיה.

המצחכה השנייה

תחושת הכוח, שלא לומר 'שכرون הכוח', שבא לידי ביטוי בכינוי חדש זה, מאפיין את הלחץ הרוח בקרבת פועלן חברה אזרחית בעולם. ביטוי מובהק נוסף לתחושים זו ניתן באתר האינטרנט של ארגון גג עולמי מרכזי לפועלן חברה אזרחית בעולם – סיוקוס (CIVICUS) – התאחדות עולמית להשתתפות אזרחית: "כשהאדם בודד מדבר על אי צדק – זהו לכל היוטר לחישתו. כשהשניים מדברים על זה – זהו שיחה. כשהarbאים מדברים על אי צדק – זהו קול שישמע". באותו פתייה מוקלט מכיריה ההתאחדות שמטרתה לקדם את זכותם של אזרחים לעסוק בעניינים עולמיים בהה.

בסקר שנערך בימים אלו באתר האינטרנט שואלים אנשי סיוקוס האם צרייכים ארגוני חברה אזרחית להוביל את התמיכה במידיניות לשם השנת יעדיו הפיתוח שלון במילויים (should civil society organizations play a leading role in supporting countries to achieve (their Millennium development goals? 92% מן המש生生 עד כה ובסק הכל 386 איש, השיבו תשובה חיובית, רק 5% מהם 22 איש 3% השיבו תשובה שלילית, ועוד פחות מכך, 3% וסה"כ 13 משבים – אינם בעלי עמדת מוגבשת. כМОון שזו סקר בקרבת המתעניינים בחברה האזרחית שהגיעו לאתר סיוקוס והחליטו ליטול חלק בסקרה.

כמו ארגון סיוקוס, כך גם משתתפי המאהה האנטי מלחמתית שהתרחשה ברוחבי העולם טרם פרוץ המלחמה בעיראק ראו את עצם

כיצד הינו מתארים את 'פעיל החברה האזרחית'? אם הוא חבר בארגון גראן-פיס, המתעמת עם כוחות משטרת מהמחלך הפגנה סוערת מול כינוס אילי הום ביין-לאומיים? אם הוא תורם אמיד המגע לשיפור בפרוייקט שיקום שכונות שנבנה מכספו? אם זו מירה הסועדת ילדים במחנה פליטים? וופא המתנדב בירופאים ללא גבולות? ואולי זה מוכ"ל לבוש חוליפת ערבית, המשווה את התכנית המוסיקלית של התזמורת המקומית באירוע מוכבדים?

בין אם נסכים או נחłów בנוגע להגדלה הרואית למושג 'חברה אזרחית', לא נוכל להכחיש את העובדה שרוב הפעלים שהוחכרו לעיל יגידו את עצמן ואת עבודתם כחלק מרוחב הפועלה של החברה האזרחית, ויראו בתנועה, בארגון או בקרן שבמסגרתה הם פועלים חלק ממה שזוכה לעיתים לכינוי: 'המגור האזרחי'. אותו מגזר שרבים מأتנו נוטים לאפיינו בשל מה שהוא לא' ולא בשל מה שהוא 'כן': (חוץ ממשלי), ללא כוונת רוחות, 'שלישי').

'המגור האזרחי' זהה מכסה יותר ויוטר תחומי פעילות מסוימות שונות לא מתמשדים באמצעות המגור הפרטיו הרוחוי לא מטפל בהם. התופעה הרחבה, המגוונת וחוצת הגבולות הזאת, כונתה על ידי אחד מבכירים החוקרים בתחום (לטאר סלמן) 'מהפיכת ההתאחדות' (Associational Revolution) ולאחרונה אף נכתה לכינוי חדש: 'המעצמה העולמית החדשה' (the 2nd super power world). כינוי זה מרמז למעצמה העולמית הראשונה, ארצות הברית של אמריקה, ומתריס כנגד יומרה להכתיב לשאר העולם ובעיקר ל'מעצמה העולמית השנייה' – אזרחי

תחשות הכוח, שלא לומר שכחן הכוח, שבא לידי ביטוי בכינוי חדש זה, מאפיין את הלחץ החוח בקרבת פועלן חברה אזרחית בעולם.

זה גם הרקע להתבטאותו של ד"ר חברט מולר, מי שהיה בעבר עוזר המזכיר הכללי של האו"ם ואחד מן האישים שהיו עדים לכינון ארגן האומות המאוחדות, שהמשמעות הערכה ולפיה "אמנו הדברים כיoms לעלייתה של מעצמה שנייה – קולם המציג והממרץ של אנשי העולם"

כיצד יתכן שיש כל כך הרבה ארגונים חברתיים אבל ממה העוני רק עולה?

'סיויקוס', החברה האזרחות היא 'המרחב הערבי' שכולל מערך נורמות אורתיות ודופסי פעולה דמוקרטיים שבאים לידי ביטוי ערכיים כמו: סובלנות, הכללה, אי אלימות, מחויבות לילדים טובת הכלל וכדומה... כל אלה מבינים אותה ממרחבים אחרים של אינטראקציה אנושית. בניסוח פשוט, הנורמות האזרחות והרטשות המוסדרות שמעבירות אותן מאפשרות ליחידים ולקבוצות להתעוררויות מעל האינטרסים הזרים שלהם ולחשוב על טובת הציבור שלא הם יכולים לתרום וממנה יוכל גם להנות.

אבל למורת שנראה שיש כאן הגדרה בהירה של בסיס להסכם, עדין עלות שאלות לגבי מידת הקשרות של ארגוני חברה אזרחית לקדם ערכים אלו ויתרונם על פני ממשלות או כל גוף אחר לזרוק הגדרת 'הערךים האזרחיים הרצויים'. גם אם נסכים לקבל אותן כמי שכשרים לכך, עדין אנו ניצבים בפני שאלת גבול התערבות. האם

כנושאי זכות לגיטימית ולעתים אף בעלי חובה מסורת להשמי את קולם ולהפעיל לחץ ציבורי לקידום מטרה שנראית להם המטרה 'הצדקה': וזה גם הרקע להתבטאותו של ד"ר רוברט מולר, מי שהיה בעבר עוזר המזיד הכללי של האו"ם ואחד מן האישים שהיו עדים לכינון ארגון האומות המאוחדות, שהשמי הערכה ולפיה "אנו עדים כיום לעלייתה של עצמה שנייה - קולם המוגז והמריץ של אני העולם".

הכוח והאינטרסים

אבל דווקא ההתבטאות הללו של אישים עולמיים ופעילי חברה אזרחית בעולם, המשקפים אמון עצום ב'קולה' של החברה האזרחית; מהות לדעתם בסיס לדאגה ולא רק לשביעות רצון; דאגה באשר לפניה האמיתית של החברה האזרחית בעולם. אם נניח לרגע את חלק הרוח האופורי הזה, ניווכח במחרה שלא זו בלבד שהחברה האזרחית צריכה עוד ליכת כברת דרך ארוכה עד שתגיע לרמת פעילות והשפעה משבעות רצון, אלא שעוד קודם לכן פעيلي החברה האזרחית צריכים לשאול את

עצמם כמה שאלות נוקבות בנוגע למהותה. שאלות כמו - את מי משרות החברה האזרחית או את מי היא מייצגת? או שאלת שולחה לאחרונה בהקשר למציאות היישרלית העכשוית - **כיצד יתכן שיש כל כך הרבה ארגונים חברתיים אבל רמת העוני רק עולה?**

ארגוני החברה האזרחית ראויים להנוט מרמת אמון גבוה יותר מאשר מאשר ממשלה בהתערבות בסוגיות בין לאומיות או באספקת שירותים חברתיים שונים? ואם כן למה? האם הם אכן מיצגים את קולו האוטנטי של העם?

הוכחות להטענה

ולבסוף, האם ההתערבותות הללו, כשהן מגיעות מצד ארגוני החברה האזרחית המקומיות או העולמיות, תמיד מיצגות רצון כן לסייע ולקדם להבנות, או שמא, כמו פעולות אונשיות רבות, טמונה בכך שורה ארוכה ומורכבת הרבה יותר של שיקולים ומניעים, כולל נתיות פטרונית והשאיפה לכוח ושליטה?

כל עוד 'האייב' הוא מוגדר בעל עצמה - כמו ארצות הברית - והמדיניות הרשמית שלו היא כל כך לא נכונה פוליטית' (פיסי) כמו מלחמה בארץ וריה, ניחא: כל אהדי הצדקה עלי Ardmore מתאחדים ווועקים מריה. אבל מה

הארגוני שם ממנים הם אינטרסים זדים? אלו רק מקרים השאלות הנוגעות לגרעין כוחה של החברה האזרחית - נכונותה ומחויבותה לכללים ערכיים ולא רק 'ענינים'?

לקומי נaidoo (Kumi Naidoo) ורג'ש טנדון (Rajesh Tandon) אנסי סיוקוס (Kumi Naidoo הוא נשיא הארגון מוה כמו שנים) יש תשובה לחוששים. הם טוענים שאחד המאפיינים ההכרחיים שמתנים את קיומה של חברה אזרחית חזקה ובראה הוא מה שהם מכנים 'המיד הנורמטיבי'. על פי התפיסה של

האם מוסחת וארגוני החברה האזרחית ראויים להנוט מרמת אמון גבוהה יותר מאשר מאשר ממשלה בהתערבות בסוגיות בין לאומיות או באספקת שירותים חברתיים שונים? ואם כן למה? האם הם מיצגים את קולו האוטנטי של העם?

לציין תמורה מותה של הקונפליקט הישראלי-פלסטיני...
נטיתם של ארגוני חברה אזרחיות להופיע

כאליו הם המחזיקים את המפתחות לעולם טוב יותר, נטיה המתוחקת לאור פעילותם הגלובלית של ארגונים רבי עצמה, אינה פותרת מן הסתם את השאלה מהותית שהיא - כיצד אנו מגדירים את גבולות התערבות הלגיטימית? או שאלת עקרונית יותר הנגרת מן הדוגמאות הללו (ושהווצה בנאומו של לסטר סלמן בכנס שהתקיים לפני שנה וחצי בסאו-פאולו, ברזיל) – כיצד אנו מאננים בין החתירה לחריות (שמננה נגור חופש הביטוי וחופש התערבות והמעורבות ביוזמות התרבות ורותם ובקונפליקטים של אחרים, אך ממנה נגרות גם החריות משלריהם ליבן ומהסתו המוגמת של ממשות) ומהחוויות שלנו לקדם את הצדק (מושג שכידוע מקבל משמעויות שונות), אולי גם הפוכות, כshedover בשני צדדים של אותו מתרס, והוא מתגנש לעיתים עם עקרונות של חירות, כshedover בחלוקת שווה יותר של ההון למשל).

אלו הם אם כן רק מkeit האתגרים שעלה החברה האזרחית העולמית על ארגוניה המוגנת להמשיך ולהתבהט בהם. יש שיאמרו שהשיפת הדילומות הללו 'ሞציאת להם את הרוח מהפרשים', אחרים יחושו במלוא העוצמה את הדבקות במשימה וצדקה המטרה.

לאלו ולאלו, אומר כך: דורנו לא הקים את החברה האזרחית, הוא גם לא יבטל את קיומה. בתקופתנו הגיעה התופעה האנושית עמוקת השרש הזואת לדרגות גבשות יותר של התהבות והישגים. יחד עם זאת, אני תקופה שהיא תגיע גם לדרגות גבשות יותר של הכרה עצמית ותצליח לאטר את כשליה כדי שתוכל להתקדם ולתרום את חלקה החיוני לפעלויות האנושית.

קורה כארגוני אורהים בוחנים בדיספה הרבה פחות בהירה – כמו מי ראוי לשולט? האם אין הם מעלים, בהתערבותם הסמויה, את זכרון מעורבותן של סוכניות ממשלתיות באמריקה הלטינית?

פעילת חברה אזרחית מונצאה ביטהה את הדילמה הזאת ביחס לארגוני חברה אזרחית בפורום של פעילי התהום בראש האינטראקט, על רקע הפגנות המוניות שהחללו בינויוар 2003 בונצואלה כנגד הנשיא צ'וס. היא כתבה: "התחלתי לשкол ברכינוט את האפשרות שהמנע העיקרי של כל ארגוני הסיום שמוצאים בארץ" ובאיופה, הוא לפקו עין עליינו [מדינות 'העולם השלישי']. היבן לאומים שמוצאים בארץ ובאיופה, הוא שלא נלק לאן שהמדינות הללו לא רצוות שנלך תראו, אם כל אלו רק היו נשאים מחוץ לכל זה (STAY AWAY) היינו יכולים להשתתףיפה מאה אבל ככל אלה באים, הכל נהרס לטובות רוחתן של המדינות בעלות העוצמה. לא היינו נזקקים לשם סיוע אם רק היו המדינות הללו נשאות מחוץ לתמונה: לא הייתה מלחמה באפריקה אם לא הייתה מתחילה עבדות, אם העשירים לא היו תאבי יהלומים, אם האוכל לא היהמושמר לטובות המהירום... ואם נחשב את עליות הזהב והכסף שנבנה אירופה מדרום אמריקה או אף לא אין לנו שום חוב להחזר... אז תפיסקו לחשב על סיוע בין לאומיות שלן אתם מתימרים לסייע...". דבריה של הפעילה מונצואלה, הופנו, יש להגשים, לא לפני ממשלות, אלא לפני ארגוני סיוע בין לאומיים שהיתה להם יד ורגל בארגון המהאות המוניות נגד הנשיא צ'וס.

התהווה הוצאה של מעורבות חיזונית לא תורה מלאה גם ציבור גדול מהצד השני של המתרס. משפטים ודמים יכול היה לומר אורח ישראל המתלונן על נסיבות ארגוני השלום האירופאים

"התחלתי לשкол ברכינוט את האפשרות שהמנע העיקרי של כל ארגוני הסיום והפיתוח הבין לאומיים שמוצאים בארץ ובאיופה, הוא לפקו עין עליינו [מדינת 'העולם השלישי'], שלא נלק לאן שהמדינות החזקות הללו לא חצת שמלר".

 ד"ר פולה קבalo היא חוקרת ההיסטוריה של המגזר השלישי בישראל במקוון בין גוריון לחקר ישראל והzionות ומרכז במסלול לימודי מדינת ישראל באופן בן-

 pkabalo@bgumail.bgu.ac.il

 קאַח
הקרן
הבריאות כמשל

אמר שר הבריאות (רש"ב, 12.12.04, 12:45): "ד"ין הנון במצב רפואי מחיב אותנו לזכות, שהרופא המוכה לא עבד בחדר מושך ולא בבתי חולים ציבורי. הוא חוכה במוסך גראייטר פרט. מה שמלמד אותנו שגם אם נפטר או בנסיבות המבניות של רפואיים כדוגמתו, מסר דומה עליה בשיחה שקיימה עונת דיזוב עם חפא בכיר שעתן בפשטות, שהבעיה היא "חימר". גם הוא כמו אשר נזהה לא פאמין שנitin להציג שוער לכל חטא", ושבעה היא החברתית. חז' מ"צ-צ'-צ'-צ'" צדק נאמור באירועים הללו כל הדברים הצפויים: המכזקה, הגיט, היחסים הלא מוגדרים מספיק בין הרופא למטופל, העומס בדצמבר (שפעת שפעת ועוד שפעת), החוסר בচিক, המשמרות הארכות של הרופאים (30 שעות רצוף, כמה פעמים בשבוע). דבר אחד סתום לא אמר שם. שבועיים לפני שאמור להתחילה לפעול תקציב 2005, אף לא מילא על גודלו, חלוקתו הפנימית וסדרי עדיפותיו. שהר לא תקציב חולם, אך שוטר נוסף לא יהיה בבתי החולים, וגם לא רפואי. מיטה נוספת או "אופטיגן מסף" כדברי אחד המהאיינים. גם חיטר לשובלנות לא יהיה. וחינוך בכלל, וגם לא חברה.

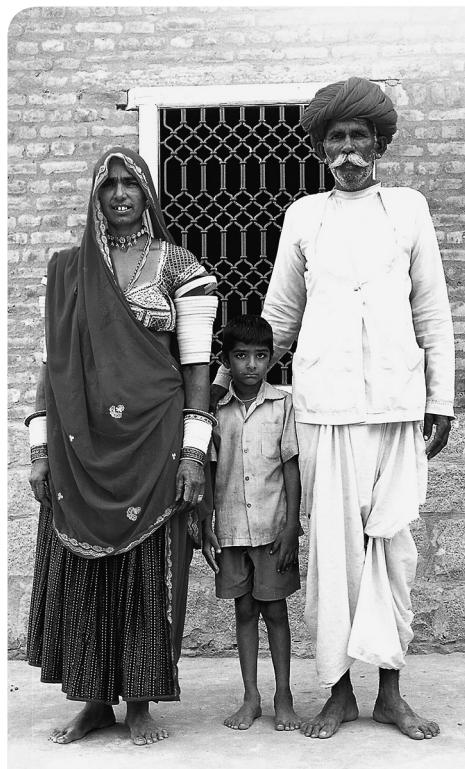
בממשלה המתונה על פי האידיאולוגיה של תאצ'ר, לפיה "אין דבר זהה לחברת, כל הפעלת הדיוונית הוא היא בבחינת מלים ריקות.

התוצאות ה阿富יות מ- השלטן הבריטי ביהודו

:: קארל מארקס

האריסטוקרטיה רצתה לכבות את הוות, הפלוטו-אריסטוקרטיה [אייל' ההוא] רצתה לשחד אותה והמלוקרטיה [אייל' התעשיה] - להכotta בהוחdot שער המחרים. כתע נפהכה הקURAה על פיה.

הכל יודעים, כי הנרטו הארגונים המוניציפאלים ואף הבסיס הכלכלי של הקהילות ה喟ירות; אבל הקן הנרע בעיתור בהווי זה: התפזרותה של החברה לאותומים נפרדים וחדוגנים - מאריך ימים וועמד בעיתם.

להימלט מגוירות הכיבוש [...] לא זו השאלה, אם רשאים היו האנגלים לכבות את יהודו, אלא: האם היינו צדיקים להעדייף יהודו נכבשת על ידי הווילטנים, הפרטים או הרוסים, על יהודו הנכבשת בידי האנגלים.

על אנגליה למלא בהודו שליחות כפולה, שליחות של הריסה ושל יצירה גם היא: השמדת המשטר של החברה האסיאתית העתיקה ויצירת הבסיס החומרי לשטח חברתי מערבי באסיה.

הערבים, הווילטנים, התרבותם, הטאטארים והmongolim, שהציפו את יהודו, בוה אחר זה, נתבוללו תוך זמן קצר ונעשו "יהודים"; שכון חוק עולם הוא בהיסטוריה, שהכוכבים הבהרארים עצם סופם להיכנע לציביליזציה הגבוהה יותר של נתיניהם. הבהראים היו הכוכבים הראשונים,

שעמדו מעל לציביליזציה ההודית, ועל כן לא היו נתונים להשפעתה. הם הרשו את הציביליזציה הזאת, תוך שהיא מנפצים את

הקהילות העזימות, תוך שהיא מחריבים עד היסוד את התעשייה המקומית, והורידו לדרגה שטחית-מצועת כל דבר שהיה גדול ונعالה בתוך החברה המזוהה. דברי ימי שלטונות יהודו אינם מספרים כמעט על שום דבר אחר אלא על חורבן בלבד. מתוך החורבות הללו אין מבחינים עדיין סימנים של תחייה. ואף על פי כן התחללה התchiaה.

אחדותה המדינית של יהודו, שכיוון היא יציבה יותר ומורחת יותר מאשר משהיתה אי פעם בתקופת

בשיח הרוח בתקשות, באקדמיה ובצבע מוצגת ה'גלו-אריסטוקרטיה', כתופעה השיכת למחצית השנייה של המאה העשרים. אולם, מארקס הציב על תலיר ה'גלו-אריסטוקרטיה' ויתח את מאפייניו החשובים כבר באמצעות המאה התשע-עשרה! אמר זה, מיולי 1853, הוא דוגמא לגישתו המורכבת של מארקס ביחס לקפיטליזם ולקולוניאליזם האירופי באסיה. מבלי שיעלים עין ממוראות הכלכלה הקפיטאליסטית והדיכוי הקולוניאלי, מציג מארקס את הפוטנציאלים שהם יוצרים לקידמה חברתית ולשיחרור אולם, אלו פוטנציאלים בלבד, התמסחות תליה בשינוי מהפכני של הסדר החברתי העולמי. הקפיטליזם הפיז את הקידמה לכל רוחבי תבל, אולם עדין נחוץ שבני-האדם ימשו לטובותם את האפשרויות שברא הקפיטאליזם על-ידי שיבטוו את הקפיטליזם עצמו.

כיצד הגיעו הדברים, שאנגליה הטילה את שורתה על יהודו? [...] ארץ זו, שנפתחנו ונבדלו בה לא רק מוסלמים נגד יהודים, אלא גם שבט כנגד שבט, כת כנגד כת; חברה זו, שככל מערכת בניינה הייתה מבוססת על מין שווי משקל, תוצאה של דחיקת גומלין כלילי ושל הסתגרות פנימית הטבועה בכל חלקיה - ככלום לא היו ארץ זו וחברה זו מיעדות מלכתחילה ליפול טרף בידי הכוכבים? ואילו גם לא היינו יהודים ולא כלום על תולדות הנדו-טאן בעבר - איננה קיימת העברדה היהודית המכרצה, שאין לסתה, כי ממש ברגע והמוחקת יהודו בשעבוד אנגלי, באמצעותו של צבא הודי, שמקימים אותו על חשבונה של יהודו? נמצא לא יכלה

הטקטט הכיתן כאן הוא נסח מעודך ומוקוצר מעט של המאה, הנוסח השלם בעברית מוצי בספר: מארקס, אAngel, כתבים נבחרים, כרך, הוצאת ספרית פועלים (1955), עמ' 249-244.

על פיה. הבורגנות התעשייתית גילהה, כי חשיבות חיונית היא לה, שתיהה הodo לא-ארץ של רפודוקציה, ועל כן צריך קודם כל לציד את הארץ באמצעות השקיה מלאכותית ותחבורת פנימית. ברצונה כיוום לבנות על פני הodo רשות של מסילות ברזל, והיא עתידה להגשים את התכנית. אין לשער כלל את תוכניות של מעשה זה.

מן המפורסמות הוא, שכוחות הייצור של הodo נמצאים משותקים מחמת מחסור יצוני באמצעות להחדרת ההפקה והחליפין של תוצריה השוננים. בשום א-רץ אחרת אינה מצויה מזקה סוציאלית בתוך שפע טבעי - מחמת המחסור באמצעות החליפין - יותר מאשר מצויה בהodo. [...]

בנויות מסילות הברזל אפשר לנצלן על נקלה לצרכי החקלאות, שכן במקום החפירות, שמצואים שם אדמה בשבייל הסוללות של מסילות הברזל, אפשר להתקין מתקני מים להעביד מכאנן את המים לאורך הקווים השונים. בדרך זו ייאנו מפעל ההשקייה להרחבנה יתרה - המפעל, המהווה תנאי הכרחי בשבייל החקלאות במזרחה - ואפשר יהיה למנוע את מזוקות הרעב המקומיות שהן תכופות, ומקרים בחוסר מים. וכן יכול לעמוד כראוי על החשובות הכלכלית, שתאה נודעת למסילות הברזל מבחינה זו, אם נוכור כי אדמה שלחין, ואפיilo במחוז רכס הרים של 'הגאות', משלמת מסים פי שלשה, מעסיקה אנשים פי עשרה או שנים עשר ומכניסה וווחים פי שנים עשר או חמישה עשר מן התוצאות שימושיים על אותו שטח של שדה בעל. [...]

הכל יודעים, כי הנדרסו הארגונים המוני-צייפאליים ואף הבסיס הכלכלי של הקהילות ה喟ירות; אבל הקו הגרוע ביותר בהווי זה: התיפוררותה של החברה לאטומים נפרדים וחדוגניים - מאירק ימים ועומד בעינו. בידודה של ה喟ר הוא שוגם לחוסר דרכיהם בהodo, וחוסר דרכיהם שוב הנזיח את בידותו של הקפה בתנאים אלה היה קיימת הקהילה על רמה נמוכה ואורה חיים נתון, כמעט ללא מגע ומשא עם כפרים אחרים, מושלחת כל אותן הצרכים ואלה הפעילות, שדם הכרח בלתי נמנע בשבייל הקידמה הסוציאלית. כתע, לאחר שהבריטים ניצזו את החتمر האוטרי של ה喟רים, יבווא מסילות הברזל ויביאו סיפוק לצורך החדר של מגע ומשא וקשרים. נוסף על כך "תהא זו אחת מהשפעותיה של מערכת מסילות הרכבת, שעתידה היא להביא לכל כפר אשר בדרך את דעת המזאות והמוסדות אשר בארץות

שלטונו של המוגול הגדול - שימושה תנאי ראשון של הodo. אותה אחדות, שהוטלה על הodo בכוח, על ידי החרב הבריטית, יבוא עכשו הטלגרף החשמלי ויבצרנה וינצ'ננה. צבא הילידים המאורגן והמאומן על ידי הסמל הבריטי שימש תנאי כל יעbor בשבייל השחרור העצמי של הodo, ועל ידי כך לא תוסיף עוד הodo

להיות שלל בידי פולש זה, הקודם וזוכה. כמנוף חדש וכביר בתנועת השיקום מופיע העיתונות החופשית, החודרת זו הפעם הראשונה לחברת האסיתית, ושבורכיה הם על הרוב צאצאיהם המשותפים של הודים וairofyim. [...] ילידי הodo המתהנכים בכלכליות תחת פיקוח אנגלי - במספר מועט וככайл כפאם שד - בהם גDEL ובא מעמד חדש, נושא תוכנות הדורות לתפקידו של שליטון ורווי המדע האירופי. הקיטור קשר את הodo קשר סדר ומהיר עם אירופה; הקים קוו תחבורה בין נמליה הראשיים לבין כל הנמלים של האקליפטוס הדרומי-מורוח, ועל ידי כך שחרר את הארץ ממצבה המבודה, שהיא משמש סיבה עיקרית לקיפאון. ולא רחוק עוד היום של ידי ציוויל של רכבות ואניות קיטור תקצר המרחק בין אנגליה והodo ויימוד מבחינת הזמן על שמונה ימים בלבד; ואלה ארץ אגדתית מלפנים תצטרף עליידי כך, באמת, אל העולם המערבי.

המעמדות השליטים של בריטניה הגדולה לא היו מוגלים עניין עד כה בהתקדמותה של הodo אלא מפקירה לפיקידה, באורה ארעי ויוצא מן הכלל. האристוקרטיה רצתה לכבות את הodo, הפלוטוקרטיה [אלילי הוו] רצתה לשודר אותה והמלוקרטיה [אלילי התעשייה] - להכotta בהורדת שער המהירים. כתע נפהכה הקערה

אבל משהכנסת פעם מנגנון של מכונות לתוך מערכת התחבורה של א-רץ, שיש לה בראל ופחים משלה - שוב לא תוכל לעכבה, שלא מתקין עצמה מכונות כגון אלה.

תעשיה בורנית וסחר
בורני יוצרים את המיקדשות
החוומיות בשבייל עולם חדש,
מש כמו שעיצבם מהפכות
גיאולוגיות את פני השטח של
כדור הארץ.

אין אט צרכים לשכות, כי
לפניהם אף תוצאה ארגנטית
של שיטות הייצור בклלותה,
כפי שהיא קיימת כיום. "צור
זה מתבסס על שלטונו העליון
של ההון. הרכוו של ההון תנאי
עיקרי הוא לקיומו של ההון
בחזקת עצמה עצמאית.

אחת ולתמיד, את העול האנגלי: מכל מקום, יש
לצפות בוודאות גמורה, בעtid הקרוב فهو או
יותר, לתחייה של אותה ארץ רבת היקף ורבת
ענין [...].

מעשי הצביאות השפה והברבריות
הטבועה בצלבiloואציה הבורגנית נגלים
ללא כסות נגד עינינו, מיד משאנו עוזבים
את מולדתם, שכן הם נשאים אצטלא של
ニמוסים מכובדים, ופונים אל המושבות, שכן
הם מופיעים בכל מערכיהם. [...] השפעותיה
ההורסניות של התעשייה האנגלית על ארצו כמו
הוון, הגדולה כאירופה כולה [...] גלוות כיום
זהה בכל מושאותיהם לעין כל אבל אין אנו
צריכים לשכח, כי לפניו אף תוכאה ארגנטית
של שיטות הייצור בכללו, כפי שהיא קיימת
כיום. ייצור זה מתבסס על שלטונו העליון של
ההון. הרכוו של ההון תנאי עיקרי הוא לקיומו
של ההון בחזקת עצמה עצמאית. השפעתו
ההורסנית של אותו הרכוו על שוקי העולם -
אין בו אלא כדי לחשוף, במודדים ענקים, את
החוקים האוגניים, הפנימיים, הטבועים בכללה
המדינה, והם השולטים כיום בכל עיר ועיר של
העולם התרבותי.

התקופת הبورנית בתולדות האנושות -
מונט עלייה להניה בסיס חומרិ בשבייל עולם
חדש: מצד אחד, תנועת עולם של מגע ומשא,
המושתת על זיקת גומלין בין עמים, וכן
האמצעים הדורשים לכך; ומצד שני, ההתפתחות
של כוחות הייצור של האדם והפיקת הייצור
החוומיי להשתלטות מדעית על כוחות הטבע.
תעשייה בורנית וסחר בורני יוצרים את
המיקדשות החוואניות, בתפקידם כטבות
מש כמו שעיצבו מהפכות גיאולוגיות את פני
השטח של כדור הארץ. רק לאחר שההפקה
חברתית גדרלה תשתלט על הישגיה של
התקופת הبورנית, על השוק העולמי וכוחות
הייצור המודרניים, ותמסרים לפיקוחם המשותף
של העמים המתקדמים ביותר - או או תחרל
הקידמה האנושית להיות משולחה לאוטו אליל
נתעב של עכום, שהשקה נפשו לשנות את
הנקטר אך מtower קרקופותיהם של הקטולים.

סיוון לעולם השלישי?

ארון העבודה הבינלאומי קבוע, כי קרוב למאה מיליון בי-אדם (נכון לשנת 2000) מועסקים כשבדים זרים בארץות שאין מולדתם, ובמהן אין להם זכות/arbitrage. שיש מהות מחיצת מכלל השבדים הרים. מהגר העבודה (השבדים הרים) שולחים חלק ממשכורותם לבני משפחתם שנשארו במולחת. סכום זה הגיע בשנת 2000 למאה מיליון דולר בשנה! יותר מכל הכספיים המשוקעים בסטייע לפיתוחה העולם השלישי. עבודה זהה (חוללה) היא שחורת הייצוא הנמוכה ביותר בעולם, מלבד נטו. (על-פי אחר האינטראנס של ארגון העבודה הבינלאומי: www.ilo.org).

אחרות, והאמצעים הדורשים להשגתם; וחללו
יעורו, קודם כל, את האמנות הכהרתית [...] אשר
ביהודים, לגנות את מלאו כישרונותיה, ואחר כך
יספקו את החמורים החזרים לה" [צ'אפאמן],
'כותנה ומסחר בהודו'.

יודע אני, כי הبورגנות התעשייתית האנגלית
אינה מתכוונת לזכות את הodo במסילות ברזל,
אלא כדי להוציא מתוכה, בהוצאות פחותות
יותר, כותנה וחומרiy גלים אחרים, הדורשים לה
שביל בתיה הירושת. אבל משחכנת פעם
מנגנון של מכונות לתוכה מערך התchapורה של
ארץ, שיש לה ברזל ופחם משלחה - שוב לא תוכל
לעכבה, שלא תתקין בעצמה מכונות כגון אלה,
באرض, המצטיינת במינדרים העזומים כל כה,
שוב לא יתכן לקיים רשות של מסילות ברזל,
בלא להניחו כאן, בו בזמנ, כל אותן תחilibים
תעשייתיים, שהם דרושים לספק תביעות
הישראל והשופרות של תחבורת מסילות
ברזל; ומכאן יצוף ההכרה להשתמש במנגנון
המכונות גם באותו ענפי תעשייה, שאין להם
קשר בלתי אמצעי אל מסילות הברזל, בדרך זו
תיהפרק מערכת מסילות הברזל בהודו, בפועל
 ממש, לחוץ התעשייה החדשיה. וסבירו זה
גדול עוד יותר, משום שהשלטונות הבריטיים
בעצם מודים, כי מצטיינים היהודים בכישרונו
מיוחה, שכולים הם ל Sangel עצם בשלהות
לזרכי עבודה חדשה לחלוין ולכוש לעצם
את הידיעות לטיפול במכונות. [...] התעשייה
החדישה, שתיזכר בעקבות מסילות הברזל,
עתידה לפורר את חלוקת העבודה המסורתית,
שלילה מבוססות היכיותות היהודיות - אלה
המעצורים העיקריים, המעכבים את קידומה
של הodo ואת עצמתה של הודה.

כל מה שהבורגנות האנגלית תھא אונסה לבצע
כאן לא יהא בו כדי לשחרר את המוני העם,
ולא כדי לשפר מעיקרו את מצבם הסוציאלי,
שהרי מצב זה תלוין לא רק בהתפתחותם
של כוחות הייצור אלא גם בניכוסם על ידי
המוני העם. מה שאותה בורגותות עתידה לעשות
בכל התנאים - הרי זה: ליצור את המקומות
החוומיות בשבייל שני התפקידים האלה, וכי
ביצהעה, הבורגנות, אי פעם, יותר מזה? וכי הנעה
אי פעם קידמה, בלי שתטהוף בני אדם למתור דם
זוהמה, מצוקה והשפלת?

לא יקצרו היהודים את הפירות שיבשלו
יסודות החברה החחשים, הנפוצים בתוכם על
ידי הбурגנות הבריטית - אלא אם כן יקום
הפרולטריון התעשייתי בבריטניה הגדולה ויגמר
את הממדות השליטים בה כיום, או שהיהודים
עצמם יגבירו כוח עד כדי כך, שיוכלו להסיק,

הקרחן

לע"ז: בדרכם הכלכליים הכלכליים
הה' ו' רשות המגש
ארק אקס' ציון הפלגה
ל' ירושה

בחזקה לארגנטינה, פרק שלישי

או: על 'המעמד הבינוי הנשכח' - תיאוריה פוליטית וישומה

:: אודי מנור

להיות מוחלטת, מובילה בהכרח לפרוואזרורה החביבה כל כך על המעם הריבוני והשנוואה על המעמדות האחרים: המשא ומתן הדמוקרטי והפשרה המתיחסת ממנה... ועוד, הגדרה עמו מה כזו ממנה את ההבט הפסיכולוגי, ככלומר התיכון של מערכת השירותים הציבוריים נקבע גם על ידי מה שלא ניתן להשיג באופן ציבורי. ההבט הפסיכולוגי הזה מסביר לא רק את הערכיהם 'הבורגניים' של המעם הבינוי - הרציונאליות, החסכנות, התקנות, האמונה בהשכלה - אלא גם את הפטשות בה שעושים בעלי ההון הדומיננטי מnipולציות "לו היהתי רוטשילד" או "מי רוצה להיות מלינר" באמצעות מדוראות השבת המודפסות והאלקטטרוניות שבבעלותם. ההבט הרציונאלית למדי של בני המעם הנמונה: בהינתן פערים הולכים וגדלים, עליה לablish צדיקים, ישועות שם כחרף עין וכיוצא באלה הם בגודר מוזר של ממש.

המעמד הבינוי הנשכח חולם גם בספרדיות

למרות העמימות המושגית האמורה, נראה שאין דרך לצלוח את ביצות האקטואליה ללא סירת הגוף הוז, הקורייה בפינו 'המעמד הבינוי הנשכח': כל עכורה פוליטי-תודעתי זה טוב להבנת המציגות ואולי אף לשינויה, לא רק בישראל ולא רק במדינה המקור. כך למשל הולך ומתפתח לו מעמד בינוי נשחק כיהה בעיר קורдобה, 700 קילומטר צפונית מערבית לבואנוס איירס, בירת ארגנטינה.

עד שנות הששים הנהנו תושבי ארגנטינה מממעמד של המפותחת בארצות אמריקה הלטינית. לא במקורה התאפייניה החברה בארץ זו במעמד ביןוני חזק, בסוגרתו מצאו מקום של כבוד מאות אלפי יהודים. כבר בדור הראשון להגירת יהודים לחلك זה של העולם, ככלומר מוסף המאה ה-19 ועד למלחמת העולם הראשונה,

כבר כמה שנים שאנו, סוציאליסטים ציוניים ולא רק אנחנו, עושים שימוש מועיל ופורא במונח 'מעמד בינוי נשכח': התזה על רגלי אחת היא פשועה ומשכנית: למעמד הבינוי יש עניין, או "אינטרס", במערכות מפותחת של שירותים ציבוריים. האינטרס זהה מבוסס על זהות פוליטית-תרבותית משותפת ואף מזין אותה. בהתאם, תופש המעם הבינוי את המעם התיכון עניין זמני בלבד, מצב אותו ניתן לשנות באמצעות מערכות שירותים ציבוריים הנשענות על זהות סולידרית ומהזינה אותה. הפoco של אינטרס קיים אצל המעם הנבואה בכלל ומעם ההון הדומיננטי בפרט: מכיוון שבכוcho לרכוש שירותים בכיסו הרב, אין לו צורך לא במערכות ציבוריות ולא ביחסות משותפת של ממש, אלא - אם בכלל - בклиפה לא מחיבת שלה. את העוני תופש ההון הדומיננטי כענין קבוע, נצחי ועומד שכן ולא תיכון דרך לפותר, וכל שניתן זה להפנות כלפי חמהה וצדקה, שיישמן באופן מתוקשר הוא הוא הביטוי לזהות המשותפת הנורית ברמת הקליפה. נחתם של העניים, כך סביר המעמד העליון, הוא היותם שותפים ל'קהילות' בעלות זהות "אותנטית", ברורה ו-רצינאלית (ומי מאמין לא שם לב לכך שעסקים גולים מתחרים זה בזה לא רק ב"שוק" אלא בתרומותם ל'קהילה'??).

ההבט הפסיכולוגי הזה מסביר לא רק את הערכיהם 'הבורגניים' של המעם הבינוי .... אלא גם את הפשרות בה שעושים בעלי ההון הדומיננטי מnipולציות "לו היהתי רוטשילד" או "מי ריצה להיות מלינר" בנסיבות של המטען החברתי הנטורתי ברמת הקליפה. נחתם של העניים, כך סביר המעמד העליון, הוא היותם שותפים ל'קהילות' בעלות זהות "אותנטית", ברורה ו-רצינאלית (ומי מאמין לא שם את הבינוי ... הפשרות בה שעושים בעלי

כמובן, תיאור זה אינו מדויק. זאת לא רק בגלל ש"אנשים אינם מכונת", ש"מרע חברתי הוא לא מדע מדויק" או ש"הכל יחש", כפי שאומרים בפוסטמודרנית, אלא פשוט מכיוון שהתוכן המשמי של מערכת השירותים החברתיים עליה עומד ונופל המעם הבינוי הוא יחסית עצם טיבו. אם בכלל ניתן להגדיר תוכן זה, הרי שההגדירה קרוב לוודאי תהיה על דרך השילוח: כל מה שהכנסתו הפניה של בן המעם הבינוי איננה מסוגלת לרכוש. הגדרה זו, שאינה יכולה

"חיל האויר" של ארמנטינה
אמנם השתתף בקואלי'צ'ית
מלחתת המפרץ הראשונה:
שני הרקולטים שלמים, על
חנבים דגל התכלה והשמש
הארגנטיני, הטיסו אפסנאים
וטכנאים מסעודיה לכוחית
ובחזותה...

כיצד.) "המשבר שפרץ" בדצמבר 2001 הביא בין השאר להחרמת כספים מהגינט ומהסוכנות היהודית ליהודי ארגנטינה. כספים אלו הקיים מתקנת הרווחה נספה, שפעלה לצד מערכת הרווחה המאורגנת שריתה את עניי העיר קורדובה בכימים כתיקום. כספי הגינט והסוכנות תועלם באופן אחד "המשבר שנכו לשים במרקאות בבדיזון הכלכלי-פוליטי (כאמר, מה שהתרחש בדצמבר 2001 הואחוליה בשרשראת גורסיבית ואורוכה מאד), נתפש כמשבר מממד הפסיכולוגי. בכך התגיסו בן לילה עשרות מתנדבים שנרתמו למשימת הצלת הרעבים, באמצעות מערכת שיטפוקה תלויה קניה בשווי של כמאה דולר

ולמרות הפרויקט החוקלי המרשימים שזום
הברון היירש וניהלו פקידי יק"א, התפקיד ציבור
יהודי ארגנטינה בכל מאפייניו של המעם
הבינוני – גם אם BINONI נマー, או BINONI כמעט,
או BINONI בקרוב – כלומר היה זה ציבור של
ערודנים, צרכני השכלה ותרבות, בעלי מקצועות
חופשיים, פועלים קבועים, בעלי-חסכנות –
קונים-בתשלמים, חולמי חלומות ארציים,
מטפחים תקוות מלאי דאות ולכך בעלי זהות
פוליטית שנעה בין ליברלים, דמוקרטיה
וסוציאליים, והות שלא היה אפשרית ללא
רגש סolidarיות כלל-ארגנטינאי.
בשנות הששים, בסדרה של מהלכים פוליטיים
משמעותיים בתחום החברתי-ביטחוני, החל ההון
הזרומי ננטי הארגנטיני בהרס שיטתי של המערכת
הציבורית. אחד משיאו של תהליך זה, שכלל
מרכיבים כלכליים, תרבותיים ומדיניים גם
יהה, החל בשלהי 2001 (פירוק מערכת האשראי
הבינונית שהיתה מבוססת על קואופרטיבים
שכונתיים; דיקטטורה צבאית שניהלה מלחמה
מלוכנת נגד אורי המדינה בכל נגד האמנה
החברתית בפרט; ומדיניות חוות נציגות כלפי
צ'ילה ובריטניה).

"המשבר בארגנטינה" כפי שהוא מכונה בשיח הציבורי חובב הדרמות, לא הגיע "לפתע פתאום" אלא לאחר עשור של החלטות כבדות, קיצניים בתקציבי הפיתוח והרווחה, ריסוק קופות הפנסיה, הנחת שוק העבודה גורסיבי, הכל בשם 'הגלובליזציה', ותחת ההכרזות הקליינטיות והריקיות מתוכן על רצונה של ארגנטינה להשתrink לעולם הראשוני ("חיל האויר" של ארגנטינה אמן השתתף בקואלייצית מלחמת המפרץ הריאוננה: שני הרקולסים שלמים, על זנבם דגל התכלת והמשם הארגנטיני, הטיסו אפסנאים וטכנאים מסודרים לכובית ובוחרה).

מצבת קבר לתלושי מזון

כאמור, בקרב יהודים קורודובה הולך ומתפתח מעמד בינווי נשחק, דבר אותו ניתן לראות בשתי זירות הליבכה של הבוגרני המצוי (הכולל אותו ואת רוכבם): הרווחה והחינוך לכארורה, אין חדש תחת השמש: מערכות רווחה וחינוך היוז ציר חי הייזור היהודיים בכל פינה בעולם החדש, מלונדון ועד שיקגו, ומיווהנסבורג ועד לCPF-סבא. ובכל זאת, אופן, או תוכן הפעולה של הגופים הממוניים על הרווחה והחינוך הוא הוא העושה את הבדל. גם כאן, לא 'האם' חי ציבור יהודים הנעים בין רווחה לחינוך אלא

נדין בקורזובה - מערכת החינוך

תמונה דומה, מرتתקת לא פחות וחשובה בהרבה, בינתן למצוא בסוגיות החינוך, העוסק במידע לא

סקטוריאליות ניאו-יהודית
אפשרה לכמה ברி מזל
בעגלי יחמה, שיידעו למצוא
התמונה של מצבת קבוח
של הסבא שהלך לעולמו
בערובות סיטה או חוווי,
לשחדר עוד חורף ארגנטיני
מטריך.

וילדים בני מעמד זה, אלא גם ערכיהם ותפיסות ורגישויות. עולם הולך ונעלם. ציונים ולגירים מוצאים ברכה במצב החדש. העליה מארגנטינה כבר שנים שלא ידעה ימים טובים כל כך. תחושת "האמרנו לכם" הקטסטרופלית כבר שנים שלא הייתה נעימה כל כך לפסיכוןיה האנטי-גלוותית הולגרית זו מצטרפת תחושת גאויה מוצדקת על כך שהסוכנות היהודית סוף סוף חוותה לאחד מתקדייה המסורתיים של הציונות החרציאנית, "כיבוש הקהילות" או "עובדות ההווה", או במלים אחרות מעורבות ישירה במערכות החינוך, במינונה ובבחשת אنسיה תוך כדי קיום דיאלוג בריא בין מחנכים יהודים מכל העולם.

הסולם הדיני

טיורית 'המעדר הבינוני הנשכח' עומדת על יסוד ייחסי חזק. העני הישראלי יתכן ויידרש לשלים שכר לימוד מלא לו יעזור מחר לקורDOBה, והעשה היהודי מקורDOBה יאמץ קרוב לוודאי ברגענה את ערכיו של המעדן הבינוני וגם את האינטרטיס שלו. כך או אחרת, המונת התהיליכים הכלכליים-פוליטיים, עונמה ככל שתהיה, בלתי אפשרית לתיאור ללא כל עבודה זה. דוקא היחסיות שלו, או שמא יש להמיר מושג בעייתי נושא-פוטומודרנים זה במונח "דינמיות", משמשת לא רק להבנה טובה יותר של מיציאות חברות-כלכליות כאן, אלא גם ככל עבודה לבחינת שם ובכל מקום, נושא גוף כליה לבוחנת נסיגתה או התקדמותה של חברה מסוימת, במאקו או במקו, על סולם הפוגרостиות או הרוגסיות, הוא הוא הסולם שכל סוציאל-דמוקרט, ציוני או ארגנטיני, אינו יכול ביעדריו.

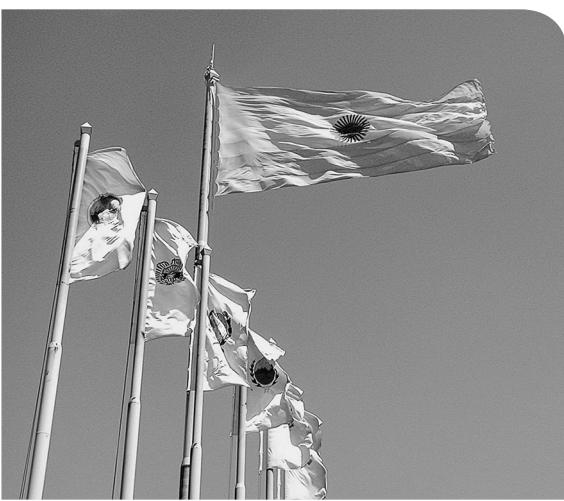
רק בהווה המטריד אלא גם בעתיה, 'בית הספר האינטגרלי' על שם הגנאל חוסה סן-מרטין' הוא בית הספר המשמש כבר כ-40 שנה את היהודי קורDOBה. בית הספר הוא "אינטגרלי" בכך שהוא משלב לימודים יהודים וככלים והוא על שמו של סן-מרטין, כי "הכלויות" פירושה ארגנטיניות. בית הספר הזה היה אחד מニー רבים כמוותן, יהודים ולא-יהודים, שנשען על חוק חינוך ליברלי ועל מערכת חינוך ציבורית. החזון היה פשוט: חניכיו יצאו בעלי והות היהודית פתוחה, אשר איננה מחייבת לשולחן ערוץ בנוסח כהו או אחר, והם יצאו "מושכנים החיים", ככלומר בעלי יכולת להשתלב בשוק העבודה הארגנטיני, בעיקר בחלק 'הבורגני' שלו. חזון זה, המאפיין ומבטא את המעדן הבינוני בכל פינה בעולם המתועש, הולך ונשחק, תגובת ציבור ההורם בקורDOBה קוותית בהתאם. מחד גיסא, ניתן למצוא את "הمعدן הגבורה" יחסית, אמן לא הון דומיננטי ולא שום דבר שמתקרב להזדהה, אבל על פי ההגדרה המוצעת כאן, מדובר באנשים שעדיין כוחם הכלכלי במותנם, והם מעוניינים להכין את ילדיהם להשתלבות בג'ונגל הציני שהחליף את מה שיכול היה להיות חברה מעמד ביןוני חזקה. לג'ונגל זהו הם כМОבן קוראים "גLOBלייזיה". מסקנתם האופרטיבית פשוטה: פחות יהודות, פחות אזרחות, יותר מתמטיקה, אנגלית ומחשבים. האינטראטיב המעדני שלהם גוזר גם סלקטיביות פדגוגית, או במלים אחרות, לבית ספרנו יכנס רק מי שמסוגל "ללמוד שפות". לסלקטיביות זו יש גם פן כלכלי. "אין מקום", כך הם אמרים, "להורים שאינם יכולים לשלים שכר לימוד מלא". שחרי בעידן הגלובליזציה, "אין ארות חינוך" (אלא אם אתה בעל הון דומיננטי ואו הסדרים הם אחרים). וכיאה למעדן גובה, ولو ייחסית - והוא בדורמת מיקרו אנו עוסקים כאן - גם חמלת זורמת בעורקיהם. אמן "אין מקום למי שלא מסוגל לשלים", אבל "יש לתמוך במשפחות שבאמת אין מסוגلات לעמוד בחוזאות" (כ-100 דולר לחודש).

ומהצד השני של המתרס המעדני, אותו "יהודים חדשים על פי הכלכלה" (אותה לא הכירו ולא הודיעו מועלם) האוחזים בתמונת המצבה על מנת להנות מתלוishi המזון של הג'וננט, הם בדיקן אלו שידם אינה משות לשלים את שכר הלימוד ושתמורת המלגה שיקבלו ישלמו בתודה וב欽敬 בכנעña א-פרורי לתכתיביהם הפלוגגים והפוליטיים של מיטיביהם בני המעדן הגבוה. והבינוני? כאמור, הולך ונשחק. לא רק הורים

לסלקטיביות זו יש גם פן כלכלי: "אין מקום", כך הם אמרים, "להורים שאינם יכולים לשלים שכר לימוד מלא". שחרי בעידן הגלובליזציה, "אין ארות חינוך" (אלא אם)

ציונים ולגירים מוצאים ברכה במצב החדש. העליה מארגנטינה כבר שנים שלא ישעה ימים טובים כל כה. תחושת "האמרנו לכם" הקטסטרופלית כבר שנים שלא היתה נועמה כל כה.

ד"ר אודי מנור הוא חבר ב'יסו"ד, מרצה בחוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת חיפה ובסמינר אורות

manor@tamuz.org.il

"לא צריך שיתנו לנו מתנות"

משפחות חד-הוריות ומדיניות הקיצזים של משרד האוצר - ראיון

:: מרון סבוראי

"אםא שלי אף פעם לא עבדה. היא תמיד הייתה הצל של אבא שלי. תמיד עקרה בית. אני בדעתה שככל איש צריכה לעובוד. איש לא צריכה להיות תלויה בגבר".

לדבריה, "לא לך חתני" מופיע מזוונת כי לא רציתי להתלכדר בהזה. היו הרבה תיקים עלי עלי על אלימות משפחה שהמשטרה פתחה ולא רציתי שים שיכסו ריבים בבית, מעלה הראש של הילדים".

סמכה. על הקשר עם בעלה לעתיד היה מספרת שההורים והסבינה הקרובה אמרו לה מראש שווה לא מתאים. לדבריה, "הוא היה יותר מדי קנאני ונודניק". אבל יעל לא ראתה את מה שאחרים ראו. לא שהיא היתה מואורת מואהבת. אמא שלה אומרת שהיא פשוט לאהה אותו בתור עוד מקרה טיפול. מצא חן בעיניה שיש לה עוד מישחו לטפל בו. הם התהנו כשייעל היתה בת 22.

שנתיים אחרי הח桐ונה נולד הבן הראשון, ולאחר מכן שושנים עוד שניים. במהלך השנים האלה הקשר עם בעלה החל והשתבש. מה שהיא לא ראתה בהתחלה, החל ונעשה ברור ובxiety יותר. הוא היה אלים כלפיו וגם ניסתה לתקוף את הבן הגדול. לדברי יעל: "כל התוכולים יצאו עליו ועל הבן הגדול".

אם חד הורות

בשלב מסוים, כשהבן הגדל היה בן שש והקטנים בני שנה ושנתיים, היא יצהה מהבבית ועכברה לנור בדירותה הנוכחת. בשלב זה כבר היו נגיד בעלה כמה תיקים במשטרת עלי אלימות במשפחה. בעלה תמיד איים שם היא תעוזב אותו והוא לא ישלם מזונות. למרות שבשביתת המשפט פסק תשלום מזונות לילדים, היא החליטה לא להפסיק הליכי הוצאה לפועל. לדבריה, "לא לך חתני מזוונת כי לא רציתי להתלכדר בהזה. היו הרבה תיקים עלי עלי על אלימות במשפחה שהמשטרה פתחה

את יעל פגשתי בוגרת השעשועים. במשר החודשים האחרונים, כל פעם שהגעתי לשם כדי לחקות את בני מהטפלת, מצאתי גם את יעל שעשתה "בייסיטור" לאחד הילדים מהגן. יעל עבדת ב'ינץ' (אחת מרשותות הגנים הפרוסים ברחבי הארץ). שמעתי לא אחת שהיא נחשبت למטפלת אהראיות ומוחננת, אולי הטובה ביותר באשכול הגנים של 'ינץ' לצד בית, אולי הטובה ביותר בכלל. לא רק שהיא נעימה לילדים הגן, היא גם מנהלת את צוות המטפלות שעבודות אליה בכשרון רב ומשרה על כלום שלולה. בפגשים בינוי בניה, למדתי להכיר בה אישנה נעימת הליכות, חכמה ובעל חזות המור. لكن, שמחתי להציג לה לחקת את בני, עידן, לשעה-עד-שעותים כל יום אחר-הצהרים בשונה הקרובה. יעל ענתה שהיא לא תוכל. היא חייבת למצוא עצודה נוספת, רוחנית יותר, נוספת לעבודה ב'ינץ'. בעקבות השיחה הזאת בינוי נולד הריאן, ונגשנו בבייתה, על כס קפה, בשבת בברוקה.

יעל נולדה ב-1965 בתל אביב. בצבא היא שירתה כמורה ווילט לילדיים, עבודה שהיתה, לדבורה, מאוד מספקת ומאתגרת, אפילו "תענג". לכן, היא נשאה הרבה הרבה בלביס ובקושי חזרה הביתה. היא אוהבת את העבודה עם הילדיים ומטבע הדברים חשבה להמשיך בכך גם אחרי הצבא. החיים הובילו אחרת.

בצבא היא הכירה את מי שהיה בעלה לעתיה, אבל ביחיד לא ממש ביחיד בה שירותה, אבל ביחיד

ליזטן, דברי חכמי הכלכלת
הה... ורבות המגע
ארץ מצע
הה...
הה...
**קצת
הקרחון**

קחו למשל את פינלנד

"בדירוג המדינות התרבותיות בעולם, במקום הראשון, לפני הארץ, מופיעה פינלנד [...] מאז 1968 מקיימת פינלנד מה שמכונה שם: 'הסטמי הרומיינה' ולומם. הממשלה המפעיקים ואיגודים המקצועיים מחוברים עלי פ' חוק לשיתוף פעולה כולל בשורה של נושאים: שימי בסטטוס של העובדים, הכנסתת מיכון, סגירות מפעלים, חלוקת רווחים לעובדים, בטיחות וגהות, תכניות הכשרה וקידום נשים'".
(מתוך: התכנית להקמת המועצה הלאומית לכלכלה ולחברה)
אם מה באמת צריך כדי שתהייה כלכלת תחרותית? שיתוף פעולה? קידום עובדים? אולי..."

מתרעמת על כך שצמוצים התשלומיים למשפחות חד הוריות על-ידי משרד האוצר פגע בילדים ועל כך שהתעומלה סביב צמצום זה הביאה לפגיעת בתדמיתן העצמית וה齊יבורית של משפחות אלה. לדבריה, "למה לא מציינים שיש אמהות חד-הוריות שכן הולכות לעובה. לא צריך שיתנו לנו מתנות, אבל צריך שישלמו מזונות לילדים. צריך לפחות את העניין במאבק משפטי. בוגר שאבא שלהם לא משלם ובוגר שאינו יכול לקבל מזונות מביתו לאומי, בוה אסור לפגוע. לא פוגעים ילדים". לדבריה, "הבעיה עם מה שביבי עשו זה שהוא פגע בילדים ובבצרים שלהם. מה שעשו זה לפגוע בילדים ולפוגוע בשם של כל ציבור האמהות החדר-הוריות. חלון נשים עובדות, שעבודות קשה, ואת תשלומי המזונות לילדים אסור היה לקצץ".

"קרירה משולשת"

צמוצים התשלומיים למשפחות חד-הוריות מאלץ את יעל לחתת עובדה נספה לאורך שעות רבות ביום. תשלום "מזונות" שקיבלה מביתו לאומי לאורך השנה עברו שלושת הילדים, כ-1,800 שקלים, צומצם ל-800 שקלים בלבד. וכך, למורות שהיא עבדת בגן כל יום מ-7:00 עד 13:00, בשל השכר הנמוך שהיא מקבלת ובשל צמוצים תשלומי המזונות, היא צריכה לקחת עוד עובודה (בלשונה של יעל, "פרוייקט"). אחרי שש שעות עובודה בגין היא הולכת לעובודה נוספת, עד 19:00 בערב, המשלימה את שכחה נספה, על נאלצת היום לעבוד 12 שעות ביום, הכל, על נאלצת היום כמובן ל"קרירה שנינה" כל יום, זאת בנוספת, כמובן ל"קרירה שנינה" בתור אם ועקרת בית – בביתה שלה. ואם היא עדרין מחייבת ומתקفرת זה ורק בוגל החוטן הפנימי שלה, מפליא לכל הרעות, והאופתיות שלא עובת אותה.

או מה לעשות? יעל חזרה ואומרת שאסור לצמצם את התשלומיים לילדים. אסור לפגוע בסכומים האלה. צריך לצאת למאבק משפטי נגד זה. היא מרגישה שהיא תמיד עבורה והיא לא מקבלת השלמת הכנה או סכומים אחרים. אבל המשלה צריכה לשנות את המדריניות שלה. לא להתייחס לאמהות חד-הוריות כלל גנבות. על ויקי כנפו היא אומרת ש"היא מגעילה אותה". כל היישבה הוו באוהלים, היה, לדברי יעל, לא לעניין. היה צריך להציג את כל המאבק בזורה יותר מכוורת ולטפל בנושא באופן כללי. לא רק באוותן נשים שישבו באוהלים.

ולא רציתי שימושיכוRibim בבית, מעל הראש של הילדים".

יעל ויתרה על תשלום מזונות ישיר מבעה ופנתה לביטוח לאומי אז, לאורך שנים, היא קיבלה סכום השkol ל-1800 ש' עבור שלושת הילדים. אלה נוספו לשכר העבודה ב'ኒץ' ולסכומים שהרוויחה אחר-הצהרים מטיפול נוסף בילדים (ביביסטר) והספיקו, אמן בודח, לה ולילדיה למחייתם.

חמיד אישת שעבודת

יעל גרה בדירה קטנה: שני חדרי שינה בהם גרים שלושת הילדים וסלון צפוף שבו כולם נפגשים, רואים טלוויזיה ומדברים. הסלון משמש גם כחדר השינה שלה. הילדים, שלושתם מטופחים. אם מי מהם זוקק לשיעור עוז כדי להסתדר בלימודים הוא מקבל את זה וככל אחד משלשתם הולך גם לחוג אחת לשבוע אחר-הצהרים.

יעל היא אישת שעבודת, והוא גאה בעבודתה. תמיד עברה, גם בתקופות הכפי קשות. לדבריה: "אם שלי אף פעם לא עבדה. היא תמיד הייתה הצל של אבא שלי. תמיד עקרה בית. אני בדעתה שלב אישה צריכה לעובה אישת לא צריכה להיות תלולה בגבר". במשך השנים היא התקדמה במקצוע שלה וגם, כפי שצווין, רכשה עצמה מוניטין, בדרך ההשכלה. היא גם למדה קורסים והשתלמיות שמאפשרים לה להיות מטפלת אחראית בכיתה-גן של ילדים צעירים. למורות שהיא מטפלת בכירה ב'ኒץ', שעבורה קורס הכשרה כדי להיות מטפלת אחראית, שכורה הוא ובקרה 15 שנים ניסיון במקצוע, למורות ההצלחה הרבה הרבה שלה בעבודתה, שכורה הוא 3,300 ש' עבור 36 שעות שבועות (שישה ימי עבודה בשבוע מ-7:00-13:00), המוחשבות כ-85% מושדרה. בשיחה, מצינית יעל את שעות העבודה הרבה שהיא משקיעה מעבר לשעות העבודה הרשומות: בישיבות צוות, מפגשים עם ועד ההורים, הכנות הפעולות לילדים, קישוטים לכיתת הגן, ברכות לימי הולדת וועוד.

בדבריה הביעה יעל עמדה ברורה נגד תשלומי ביטוח לאומי שmagimim לאנשים הללו נוכנים או שמתקבלים על ידי אנשים בשל העובדה שאינם עובדים. יש לה דעה נחרצת נגד מוכטלים או אנשים אחרים שמוציאים מהמדינה כסף סתום, "עובדים על המדינה". לדבריה: "כל אדם צריך לעמודה. בן אדם צריך לדעת שהוא שומר על הכבוד שלו והולך בבורק לעובודה. אם בן אדם רצהה לעבור – הוא מוצא עבורה".
לגביהם אמהות חד-הוריות, עמדת השונה. יעל

"למה לא מצינים שיש אמהות חד-הוריות שכן הולכות לעובוד. לא צריך שישם מזונות לילדים. צריך שיתנו מתנות, אבל צריך לפתור את העניין במאבק משפטי".

תשלום המזונות שקיבלה מביתו לאומי לאורך השנה, 1,800 שקלים, צומצם ל-800 שקלים בלבד. וכך, במשך היום, מ-7:00 עד 13:00, בשל השכר הנמוך שהיא מקבלת צמצום תשלומי המזונות, היא צריכה לפחות שעות העבודה עד עובדה.

מוני סבראי

svorai@hotmail.com

אם כל כר טוב אז למה כל כר רע? **<>> עזרא דלומי על המצב**

מעצם טבעה היא דורסנית. הניסיון לשיפך את זיויה איננו משנה את מהותה. ספרו "הדרך

השלישית" מעד על כך.

או נכוון שכלכלה שוק "לייט" עדיפה על כלכלת שוק נוקשה, אבל הרי לא בזה העניין. העניין החשוב עתה הוא להתיר את הקשר המנצח של הביבים שהצליחו לכורוך כלכלת רוחה עם טוטלטראים ובולשביצ'ים והפרטה עם טובת הציבור. זהו המט שנtanן המותג

'שוק' למותג רוחה.

שלב ראשון בהתרת הקשר הוא באמצעות המניגות לומר "אנו בודד כלכלת רוחה", או אולי **"כלכלה ח'ץ"** (חברה צודקת). **"אלצ'ים פנימיים"**, או **"אלצ'י ריטינג"**, או חשש

כיצד יגיבו **"השוקים"**, הם תירוץ קלוש.

הכוון צrisk לחיות כלכלת רוחה שעשויה פשיות עם השוק ולא כלכלת שוק עם קצת יותר פירושים של רוחה.

איפה לואי-ה-2?

אחד מרגעי הקסם הטלויזיוניים שנחרטו בזיכרוני התרחש מתישחו בשנות השמונים, בימי העוזץ הראשון. היה זה מיד לאחר פרסום גובה הפנסיה של ארנסט יפת, המנכ"ל המיתולוגי של בנק לאומי. כאו כן עתה תנאי הפרישה פורסמו בד בבד עם קיצוצים בשכר

וגל של פיטורי עובדים.

ב"מבט לחידושים" צולמו או את עובדי בנקלאומי בראשות לואי רות מתפרקים לזרדו של יפת הנדרם, מאימים להפוך את שולחנו. "אתה מקצץ לנו שכר ולוקח פנסיה כזאת??" קראו לעברו. יפת, סיגר ניעץ בפי, ניסה תחילה לסלקם, אך שחוchar את העצה. "תרדו מהדרשא" שלIDI קולק לפנתרים. בסופו של דבר הסתלק יפת בעצמו מהחדר וסייע את חייו בחוז".

היום הוא בודאי מתחperf בקשרו מקנהה למראה האופציות, השכר והמצחחים שמקבלים הבנקאים ומתפרק שוב למראה הקלות שבה הם מצלחים לפטר עובדים בעשרות ומאות.

לואי רות עדרין בשטח, אבל איפה האנרגיה?

מן דירוג ישראלי מיוחד של איבת הטרורה יש טורר טוב וטורר רע. וכן, כמו הדיווחים

המצריים בשעתם שהפכו כל תבוסה לניצחון, אנחנו הפכנו כל פיגוע ל"תהליך שלום".

הגרועה מכל היתה הcialilo אקסומה שהצלחה "מחנה השלום" לקבוע בתודעה רוב השמאלי הישראלי ולפיה כל עוד אין שלום, לא ניתן לטפל במצב של השכבות החלשות. גם העובדה שהשכבות החיקות עשו קופפה שמנה במהלך השנים הללו, לא היה בכוחה לקעקע שקר זה. הטרור, מסתבה, הפך למפלטם של נגליים **"מהשמאל"** שחיו בימין. הוא היה העילה להתעלמות מעולות חברתיות. ניתן לחוש שאם לא היה טror הריתה בודאי נמצא סיבה אחרת.

ההעלמה הcialilo אקראית של ערפאת ממצבת ווכי פרס נובל לשлом, היא סגירה של מועל ההדקה והעמדת הפנים שכה השתלטו על חיננו בעשור אוסלו. ערפאת הטרוריסט קיבל פרס נובל יחד עם ר宾 ופרס? מה פתואום! אפשר לך דחק חברתי?

בעת מצוקה ביטחונית? מה פתואום!?

כלכלה שוק לייט

מהו שיא הצלחתו של מותג? כשל המוצרים מהקטגוריה שלו נקראים על שם. זה קרה עם המותג **'פריג'ידר'** שהשתלט על כל המקררים. זה קרה בשעתו עם **'פלאפון'** שווה עם כל טלפון נייד וזה ממש עד ימינו עם ה'קוקה קולה' - הסימומ' **'קולה'** כפתח עצמה על כל משקה חום מוגן.

נכrichtי בכל אלה ששטעתי את עמיד פרץ קורא באותו נס **"אינו נגד כלכלת שוק, אבל..."** האבל הוא מכובן כלכלת פחות דורסנית החותרת ליתר דחק בחלוקת ההכנסות. אם יור' ההסתדרות אומר **"אינו נגד כלכלת שוק"**, אז קיימות שתי אפשרויות: שהוא באמתינו מתנגד, והוא זה רע; שהוא מתנגד, אך איננו יכול לומר זאת כיון שהמוחת כלכלת מזווה עם שוק. אין כללה אחרת, בדיק כmo שאין משקה חום **"אינו קולה"**. ואז זה רע מאד. זה רע ממש שכלכלה שוק

עונש השקרים

בכנס היסוד של 'אדם', התנועה שהקים עמי פרץ, כיבירה המנחה את שמעון פרס בתואר: **"האיש שישיר עם יצחק רבין המנוח זכה בפרס נובל שלום."** סליה?? ומה עם ערפאת? הרי הוא היה צלע במשולש הזוכה. פרס נובל הוענק לא על השגת ה**"cialilo"** שלום בין רבין לפרט. הראים עמדו יחד עם שנייהם על הבמה באוסלו. הוא הוענק לששושם... אז למה לחתלים ממנוי? למה להחביא אותן?

כשמדוברים אצלנו על ההשחתה שגורם היכbos, מתקונים בעיקר למחסומי צה"ל, לקיוצוני המתנהלים המתעםרים באוכסוסיה הפלשינית, ליהס המשpiel אותו מקבלים לרוב הפעלים הפלשינאים בישראל, להתנהלות המופבקת של גורמים ישראלים מול המונופולים שבבעלות הרשות הפלשינית. ההשחתה עוסקת על פי היחסים שבינו לבנייהם, באינטראקציה השלילית שבין כובש לנכש. ככואת היא שיכת בעיקר להבטחים הצבאים והכלכליים של היחסים ביןנו לבני הפלשיניטים. אלא שלhhחתה יש בהחלט נספים, פנים ישאים. אלה שיכים בעיקר לתהום השפה והתודעה וכפועל יוצא מכך משפיעים גם על החשיבה וה מדיניות. רק שהקשר فهو נראה לעין.

במהלך 1994, עבר פגישה בין פרס לערפאת בטאהה, פורסם אף הוקלט והופץ נאום הסטה של ערפאת דקודה לנידאה. כשהיצאו בתום הפגישה אל העיתונאים נשאל ערפאת על מה שופיע בקהלות. מיהר פרס לומר: "אדוני היורד מלהן הקלות המזיפות הללו שכולם מדברים עלייה?". לא, אלה לא קלות מזיפות", השיב ערפאת בכנות, "הן אמיתיות רק שדיברתי על הג'האד מבחן היבטים החוביים שלו...." הדקה זו של האמת יצרה שורה של מושגים אوروוליאניים: קורבנות הטרוד כנו **"קורבנות השלום"**, הסתה כונתת **"אלצ'ים פלטינאים פנימיים"**, וכל אימת **"אל-אקצא השיכים לפת'"** שהוא הזם המרכזיב באש"פ ללחוץ אחריות על פיגוע, מיד נשמעה התגובה **"הם עדיפים על פני החמאס."**

שכר מינימום ושכר מקסIMUM

אחרת – למשל יוסיפו למינימום עוד 30% ויגרעו 10% מלמعلاה – עלות העבודה הכלולות לא תשתנה".

שכר מינימום – הדגל

מהתוגבות של שטרסלר, עשת ורובינשטיין עולה תמונה עצובה באמת – פרט לצדיקים ספורים הרוב הגדול מקבל את הנתונים המעותים והשקרים שמשמעותם משדר האוצר וublisher אותם הלאה לצדור ללא בקרה, ביקורת והצבת סימני שאלה. אבל האוצר חדל להיות רגולטור אובייקטיביאמין. האמת שכבר שנים רבות הוא איןנו כוה אבל המגמה החמורה הזאת הגיעה למלמות שיא מאז נכנס לאוצר בנימין נתניהו. האוצר הפך צד בויכוחו בין בעלי ההון לעובדים והוא עושה הכל בתיאוריה ומה שחשוב יותר, גם במעשה כדי להמשיך ולהעביר את כבשת הרש לידיו החזקים והתקיפים.

המאבק הציורי, המציגי והפוליטי על שכר המינימום מבטא למעשה למשה את המלחמה כולה. אחת המעסיקות הגדולות במשק, עופרה שטראוס, אמרה בראיון לשלי יחימוביץ: "זאת לא המדינה לה ייחלן. הפעירים החברתיים לא סבירים". לא, גברת שטראוס, לא הפעירים החברתיים הם הביעייה, אלא הכלכלים. הצלבות דמיוניות של עשור כלכלי, חזן איש, מיליארדי דולרים, בתים ורכוש אחר בידיהם מעותם ביוטר והתרוששות של מעמדות הבניינים הם הביעייה, גב' שטרואום.

המאבק על שכר המינימום הוא הדגל. לא יותר ולא פחות. הוא רק השלב הראשון בהשבת מלומה שערזה למדינה שהפקירה את אורה. מילא 1,600 ישראליים משתכנים 100 אלף שקל בחודש. בידי היישרלים 1,450 מיליון דולר שקל ברכוש פיננסי, טוען בנק ישראל. הוא רק לא מפרסם, כי הוא לא יודע, והוא גם אף פעם לא

טרח לבדוק, איך מתחalkן הרכווש העצום הזה. מכל ה"דפרומות" של הממשלה לא יצא בינתיים שום דבר טוב חזן אחד – הבורסה פורחת ומשגשגת. בעלי עניין, על الآחים אין לנו נתונים, כבר מימישו רוחחים במכירת ניירות ערך בבורסה, ב-4 מיליארד שקל נכון ל-31

הויצוח המתלהט על שכר המינימום, המתנהל ביום אלה בעיקר בכל התקשורת השונות, כבר הניב כמה ביטויים מביצים למד', כמו הפרסום של מה שפרשנו הכלכלי של הארץrina: "מחקר פAIR עניין העוסק בשאלת שכר המינימום. את המחקר ביצע מכאל שראל, ראש אגף כלכלה במשרד האוצר". מחקרים כאלה נשים כאלה הם די נדירים. כבר שנים שלא נעשו כמעט בישראל. המשקונה הח-משמעות של "מחקר" הייתה כי הعلاאת שכר המינימום ל-4,500 שקל בחודש תביא להקטנת מספר המועסקים במשק הישראלי בכ- 85 אלף איש.

שתי תוגבות פורסמו בעיתונות הכתובה ל"מחקר" ולכתבה של שטרסלר בארץ שוכתת לכותרת: "משיחי השkar של שכר המינימום". שתיהן פורסמו, ולא במקורה ב'דייעות אחרונות', שבו עוד אפשר למצוא שפויות וביקורת כלפי "מחקרים" ו"נתונים" הבאים מבדוח המודרך של משרד האוצר. וכן כותב פרופ' (לכללה) אריאל רובינשטיין: "משרד האוצר פרסם מסמך הנושא את הכותרת התמיתה 'מידע כלכלי' וכן התקפה נגד הדרישת להעלות את שכר המינימום. בחיפוש פשוט באינטרנט ניתן לגלות שפסקות מורכבות בעבודה, הסוקרת את הספרות הבין לאומית בנוסא, הוועתקן מסמך שכתו אנשים אחרים לפניה חמישה שנים. לגופו של עניין, מה שהיה ראוי לצעט היה פרסום שקבע שמרבית הכלכלנים באלה" ב"סborim כי שינוי בשכר המינימום יביא לשינוי קטן בלבד (בין חובי לשיליל) בתעסוקה". עד כאן הדברים של אריאל רובינשטיין.

יום קודם כתוב גדוען עשת, הפרשן הכלכלי חותך של "דייעות אחרונות", את הדברים הבאים: "התאחדות התעשיינים היא הלוחמת העיקרית נגד שכר המינימום והעלאות. האוצר במסמך החדש מצטרף אליה. כבר לפני שנים התגלה הבלוּף הגדול של התעשיינים. 40% מכלל השkar בתעשייה מסוימת רק – 10% מכלל העובדים. אם ייקחו את כלל השkar המשולם היום בתעשייה ויחלקו אותו

:: לוי מrob

מה שהוא ראוי לצטט היה פרסום שקבע שמרבית הכלכלנים באלה" ב"סborim כי שינוי בשכר המינימום יביא לשינוי קטן בלבד (בין חובי לשיליל) בתעסוקה". עד כאן הדברים של אריאל רובינשטיין.

לא, גברת שטרואום, לא הפערים החברתיים הם הביעייה, אלא הכלכלים. הצלבות דמיוניות של עשר כלכלי, חזן איש, מיליארדי חולרים, בתים ורכוש אחר בידיהם מעותם ביוטר והתרוששות של מעמדות הבניינים הם הביעייה, גב' שטרואום.

בידי הישראלים 1,450 מיליארד שקל ברכוש פיננסי, טוען בנק ישראל. הוא רק לא מפרסם, כי הוא לא יודע, והוא גם אף פעם לא עריך לבחן, איך מוחלך הרכוש העצום זהה.

גלובליזציה ברוטלית ולא חכמה, הפרטה גסה וחסרת מעזרים, חברות כוח אדם זמני פרוחות ועשוקות, חיסול ההסתמכים הקיבוציים, צבא של מאות אלפי עובדים זרים, אוטוסורסינג (מידור חזץ) חסר הבחנה. הכל הוביל להזלה המשאבות היקר והנדיר של ההון האנושי.

השקעה באנשים

המאבק על שכר המינימום צריך להיות רך ראש הגשה הכוון הכללי והחשוב חייב להיות של המדריניות ליקיר את העבודה בישראל לממות של המדריניות המובילות בעולם. התחרויות שלנו איננה עם סיין, הודו, תאילנד או מורה אירופת. התחרויות שלנו היא עם שוודיה, דנמרק ופינלנד. لكن

בדצמבר 2003 ובינתיים, לא סופי, עוד כמה מיליארדים טובים.

מדיניות הריבית הדראונית של בנק ישראל העבירה מיליארדי שקלים כל שלושה חודשים מלאה שאין להם (ונמצאים בחובה ובחובות) אלא שיש להם - לבניי ההון ולמתוך הכספי - הבנקים, שיגרפו השנה יותר מ-5 מיליארד שקלים רוח נקי, לעומת 4 מיליארד שקל רוח נקי ב-2000.

הכל מתחילה בשכר

מדינת ישראל הפכה בשנים האחרונות למאה שהנביא ישעיהו כינה: "האזורנו קציני סdom, שמעו עם עמו". LSDם דמיינו כעמורה הינה. לפניו חודש פורסם שלראשונה מזה שנים יש מאין הגירה שלילי בישראל. מספרם של אלה שירד עליה על מספרם של אלה שעלה. זאת רק התחלה. לאדם צער אין עתיד אם הוא מתחילה את חייו, אחרי שלוש שנים שירות חינם עם 20 שקל לשעת עבודה, ללא וכיוות, מעמד והכיichi החשוב - ללא כל פרספקטיב להעתה.

מדינה המתעמתת בקשישים שלה, בחולים שלה, בחלשים, במוקבי הקבאות, בנכים, במובטלים, באמצעות החדר-הוריות היא מדינה לא רואיה. וכך הצעירים נמלטים ממנה. המאבק על שכר המינימום הוא הדגל לשינוי המגמה של המדיניות הכלכלית. חורה לאיזון כלכלי, לסולידריות חברתית, למדינת רוחה ולא לפטיש של ההון והמן. לקיים בכבוד ולא להישענות על סעד ונדרות.

הבסיס לקיום הוגן ונכון הוא השכר. הבסיס לפရיחה הכלכלית של המשק הישראלי הוא המשאב הכלכלי - גורם הייצור - היחיד המשמי קיים בה - כוח האדם, המכונה כיוום, ובצדק גם ההון האנושי. וזה היתרון היחסי שיש לנו, וזאת גם המגבלה העיקרית שלנו. המספר הסופי, סlichtה על האסוציאציות, שלנו הוא 7-8 מיליון איש. אין יותר ועם זה צריך ואפשר לצח. הסקנדינבים והאירים עושים את זה נפלא עם נתונים דומים. אנחנו הינו פעם המדול. ככל עלו להר ציון ללימוד מאייתנו: מדיניות של שיכון ציבורו, קללות בתנאי ספרה המדובר, איגודים מקצועיים ומצלחים, רפואיים ציבורית יعلا, כלכלית וצדקה, מערכת מופתית. הכל קורס ומתפרק.

ולי מורב הוא עיתוני כלכלי

אנטוניו היימ פעם המודול. כולם עלו להר ציון ללמידה מאיתם: מדיניות של שיכון ציבור, קללות בתנאי ספר המדובר, איגודים מקצועיים אחראים ומצחחים, רפואיים ציבורית יعلا, כלכלית וצדקה, מערכת מופתית. הכל קורס ומתפרק.

חייבים להעלות את השכר בכדי להגיע לשימוש רצינגלי במשאב הזה. את השינוי המבני במשק צריך להוביל דרך שכר גבוה ולא "גמיש".ומי שלא יוכל שעבורו לסין וישאיר כאן רק את מי שיוכלו לשלם. ואו הצעירים יפסקו לבורת. ואת אלה שיפלטו נקלוט באמצעות הסבה מקצועית ממלכתית בתעשייה הפנאי, וניתן להם דמי אבטלה ראויים, וקיצבאות זינקה שאינן מביאות את נותניהם. ובכדי להבטיח שנהיה במקומות הראשוניים ברמה האנושית נשקיע עוד ועוד בחינוך, עולה את שכר המורים לרמה של המהנדסים (כמו ביפן) ונבטל את כל התשלומיים בסודי ובתיכונים והעיקר את שכר הלימוד באוניברסיטאות. כל דיכפין יתי וילמד - כאמור חז"ל: "היזהרו בבני עניים שהם תצא תורה".

וכן, אחרון חביב - לפתח מיד בשיחות שלום עם בשאר אס"ד עם הרשות הפלשטיינית. ולצאת מיד מכל השתוותם. תשאלו את ארה"ב (ויתרnam) ואת צרפת (אלג'יריה).

לי מורב הוא
עיתוני כלכלי

morav52@netvision.net.il

השומר הצעיר

יצירה חדשה

לחלוטין

שונים בעם ישראל. שניוי זה קשור גם בשינוי נסוף, הוא רעיון ה'קן הרב תחומי' שנagara לפני שנה וחצי על-ידי בחור צעיר בשם ליאור לויtin.

הkn השומרוני החדש – על מה ולמה

הkn הרוב תחומי הוא פרויקט בן שנה וחצי אשר בוגרי התנועה עבדו ועובדים עליו. הרעיון שלו הוא לקרב את בני הנוער אל kn בדריכים שמעניןנות את הנוער. במקום kn השומרני הקלנסי, בו יש קבוצות גיל נגירות וערבי תרבויות וגיללים של kn, ישם בkan הרב תחומי חיים שומריים שונים במקצת. השוני הוא בפתחתן של קבוצות עניין בנושאים מגוונים, לדוגמא: קבוצות תיאטרון שבחן בני נוער למדריכים תיאטרון ועושים תיאטרון במסגרת kn.

הknים הרוב תחומיים קיימים כיום בפתח תקווה, בת ים, קרית גת, חולון ואשדוד לציון. hnנים אמרורים בטור כמה שנים למשך אליהם את לב הקהילה ולהיות מה שמכונה בפי חברי התנועה "לב הפועם של הקהילה". אומנם הפרויקט חדש אבל הוא כבר צובר הצלחות לא מעות והבוגרים מפעילים את hnנים במלאו המraz.

ללא ספק השומר הצעיר הופך עצמו לתנועה עממית שלא פוסלת אף אחד מרבדי החברה הישראלית ויש בה עידוד של יצירה עצמית. בין השאר, kn הרוב תחומי נותן לנוער בעירות הפיתוח אלטנטיבית לתרבות רחוב אשר הגורם לה הוא הונחה ממשתת נוראה המוביילה לשעומים וחוסר מעש, כמו כן, גם במישור רחוב יוויה הונחה לבני נוער אפשרויות מלאיבות הקשורות בפיתוח הנגגה עצמית של קהילת נוער עצמאית (kn = קהילת נוער). למעשה, רעיון kn השומרני בא להציג לנוער להנהי את העתיד של עצמו, ליזור תרבויות אמיתיות וטובה לעצמו ובכך להגשים את ערכי התנועה באופן מקסים.

לדעתינו, hnנים שבערבה התנועה יוצרים תפנית משמעותית ביותר. אני קורא לכלם לבוא ולברך בקני kn השומר הצעיר (גם הקלנסיים, גם הרוב תחומיים וגם hnנים) ולראות את התופעה הייחודית זו של נוער יוצר לעצמו תרבויות אחרות ואמיתית יותר! ברכת חזק ואמצץ.

השומר הצעיר- אליטזם או תנועה עממית?

:: אמיר יגאל

במבט ההיסטורי, השומר הצעיר והתנועת הקיבוצית כולה מצטיירים בהרבה מאד מקרים כאלאיטיסטים. במישור רחב יותר, לא רק השומר הצעיר אלא השמאלי הישראלי כולם, לפחות עד למאה' 77, היה בעל אוריינטציה אליטיסטית. היום רואים בשומר הצעיר נטיה זו כבעייתית. היום רואים מכשلونות העבר ולקשי השמאלי היום. אכן, בהרבה מאד מקרים יציג השומר הצעיר בעבר את האשכנזים ממעם הבנינים, מנהיגים מלידה חזרוי אידיאולוגיה סוציאליסטית מההפכנית, וקצת גזה את השכונות הקשות ואת עיריות הפיתוח.

במהלך שנות פעילות התנועה ועד לשנות ה-90 נרסה התנועה כי כל בוגר של kn העירוני חייב לצאת עם גרעין הנח"ל שלו להגשה בקיבוץ השומרי וללא שום אפשרות אחרת. הבוגר כדי "לפתח" את התוכנה הקיבוצית של העירוניים והיה רשאי שלא. אך היה המגמה בתנועה עד לתחילת שנות התשעים, כאשר הבוגרים העירוניים החלו לקבל יחס דומה ליה של הבוגרים הקיבוצניים.

כיצד זה קשור לנעין האליטזם?

ובכן, ברגע שההתנועה הבינה כי צרך שינוי בתוך התנועה, בעשור האחרון, החלו לבחון פנים ואפשרויות חדשות. התנועה נכנסת לתחליך של התאחדות. שיא ההתאחדות היה לפני כשלוש שנים, כאשר התנועה הכריזה על עצמה כ"תנועת החיים". משמע, בוגרי גרעיני נח"ל אינם מיעדים בהכרח להגשמה בקיבוצים אלא חזרים אל התנועה ויוצרים 'תנועת בוגרים' שיעודה יכול להיות גם חיים בקומונות עירוניות. השומר הצעיר החל לפניו שנתיים להוציא גרעיניים במסורת תנועת החיים. תנועת הבוגרים פעילה והספקה להקים את קיבוץ פלה, את הקומונה השומרית ביפו ועוד פרויקטים שונים ומשונים. השינוי מתבטא גם בכך שהשומר הצעיר הפרק לתנועה עממית יותר, שאינה מבדרלה את עצמה מזרמים

אכן, בהרבה מאד מקרים יציג השומר הצעיר בעבר את האשכנזים ממעם הבנינים, מנהיגים מלידה אידיאולוגיה סוציאליסטית מההפכנית, וקצת גזה את השכונות הקשות ואת עיריות הפיתוח.

בין השאר, kn הרוב תחומי מותן למוער בעיריות הפיתוח אלטרנטיבית לתרבות רחוב אשר הגורם לה הוא הונחה מושלמת וראה המוביילה לשעומים וחסר מעש.

יגאל, בן 16, תל אביב, מדריך וחניך בשומר הצעיר, קן רמת אביב

הgelot מתחילה בתוכו

הערות על ספרו של אילן גור זאב: 'לקראת חינוך לגלויות - רב תרבותיות, פוסט קולוניאליזם, וחינוך שכנגד בעידן הפוסטמודרני'. הוצאה רסלינג, 2004.

:: ניר מיכאלי

אבל לאוֹתָה 'חִזְבָּה
חַשְׁבָּתִית', המתלוֹת בדָּרֶךְ
כָּל לְפִיצָּחוֹ מִשְׁפָטוֹ שֶׁ גָּוָר
זָאָב, נּוֹסָף הַפָּעָם גַּם שְׁפָשָׁוֹפָ
תְּדִירָה שֶׁל הַעֲנִים, לְגַמָּה
מִתְמֻדָּת שֶׁל מִים אַצְבִּיתָה
עַצְמִיתָה: האָם הַרְעִיוֹנָתָה אֵלָה
בָּאָמָת כְּתוּבִים שֶׁפָּ? הַיִּם
כְּחֹלְמִים?

החינוך למלותיו הוא בעצם
חימר שמרני לעילא ולעלילא.
לא "חינוך שכנגד מחרורה",
אלא חזקה חימר חד ממד
קובל.

הגבוהה בדרך שיטתית, מקיפה ובהירה. שי' דורו הרדייו והספרונים היוצאים לאור בעקבותיהם, אטרקטיביים מאוד לציבור רחב ומאפשרים לו להכיר תחומי דעת, מחקרים ורעיונות חדשים בקהלית יחסית. גור זאב הומן להרצאות במסגרת זו סדרה בנושא הפילוסופיה של החינוך. אין ספק שגם היה הודמנות חשובה להשופך ולהפיץ את רעיוןותו ברבים. אך גור זאב החמץ אותה: הרצאותיו לא שודרו והרשימות עליהן התבטו לאוֹתָה הַרְצָאָתָה הַזָּאָבָה שֶׁל הַמִּשְׂוּדָרָת. הוצאה 'רסלינג' יומה מאוחר יותר את הוצאתן לאור של אונון "שיחות גנוות" (כפי שגור זאב מכנה אותן) במסגרת ספר זה.

החוון - שיבה לנlotot

גור זאב מבקר באופן נוקב את המעשה החינוכי, ובמקביל מציע פדגוגיה אלטרנטטיבית. מאלימתו של החינוך המormal, הנוכחתי בכל רמה' אבראה של מערכת החינוך, הוא קורא להשתחרר באמצעות כינונו של פרויקט פדגוגי דרייללי, ביקורתני ורב-תרבותי. עד כאן אין הוא חזק מגבלות פרטימיים המוכרים עד כה או מהדרין, האקדמי בעייר, הרוח בקרוב הוגי 'הпедוגניה הביקורתית' ברחבי העולם. אבל לאוֹתָה 'חִזְבָּה חַשְׁבָּתִית', המתלוֹת בדָּרֶךְ כל לְפִיצָּחוֹ מִשְׁפָטוֹ שֶׁ גָּוָר זָאָב, נּוֹסָף הַפָּעָם גם שפָשָׁוֹפָתָה של העינים, לְגַמָּה מִתְמֻדָּת שֶׁל מִים אַצְבִּיתָה עַצְמִיתָה: האָם הַרְעִיוֹנָתָה אֵלָה בָּאָמָת כְּתוּבִים שֶׁפָּ? הַיִּם כְּחֹלְמִים?

'מחלל פוסט מודרני'¹ הוא פרוייקט אינטגרטיבי שמאפשר לייצר בחיצת כפתור ורטואלי טקסט פוסט מודרני בעל חזות אונטנית אך נועל כל משמעות. האתר מעלב באופן רנדומאלי בנק של מילים אופייניות, בונה מהן משפעים מורכבים, מוסיף קצת שמות מוכרים וקישורים פיקטיביים, והרי לכם הגות פוסט מודרנית 'תקנית'. נדמה לעתים שכתייתו של ד"ר אילן גור זאב יכולה היתה להשתלב באתר זה בטבעיות. כתיבתו של גור זאב מסורבלת, עומדת פינוחים עצמאיים ומתובלת במלאי של מושגים לועזים שלא תמיד קל לעקוב אחרי הקשרים ביניהם. הבנות הרווחות מצריכה בדרך כלל קראיה חוזרת ונשנית.

חוסר נגישותם של חיבוריו עומדת בסתריה ליעדים המוצזרים ולתכנים. הרווחות בדבר שינוי חברתי ושהדור התודעה באמצעות יצירות תרבות וחיינוך שכנגד, חינוך אחד, נותרים חסומים וסתומים בפניו אלו המופקים על הפעלתן של "הפרקטיקות המשעתקות" ביום יום - דהיינו רובו של הציבור וביניהם המורים, וגם ההורים.

גור זאב מותיר, אם כן, את אנשי המעשה בחינוך וברוחות מחוץ לשיח שנועד לאתגר את המיציאות המחברתית והמעשית וליציר את התקווה ומסתגר בד' אמותיו של מנש המשחקים הפילוסופי. הדרכו לספר 'לקראת חינוך לגלויות' היא כישלון נosoף של גור זאב בניסיון להפגיש את הציבור עם רעיונותיו. הספר מאנגד בתוכו רשיונות שאמורות היו להופיע כקורס במסגרת האוניברסיטה המשודרת בגל' צה"ל. האוניברסיטה המשודרת הינה מוסד חשוב שמאפשר חשיפה לעולמה של ההשכלה

¹ כתובתו של האתר:
<http://www.elsewhere.org/cgi-bin/postmodern>

אורך כתיבתו האקדמית. החינוך לגЛОות הוא בעצם חינוך שמרני לעילא ולעילא. לא "חינוך שכנGER משחרר", אלא דוקא חינוך חד ממדני כובל.

שחרור או ציונות אחרת?

גור זאב מציע לנו כאן חינוך מנורמל, אמן לא לחברת ההווה שאotta מבקה, אבל לחברת עתיד שת את ריקונה הוא מציר לנו. מכיוון שהחברת העתיד היא לדידו דיאספורית, גלויתית, כל מה שנוטר לחינוך הוא להכין את הדורות הבאים להשתלבות ציונית בתוכה: "להבטיח שלילדיינו יהיומצוידים היטב לקראת השיבה לחיים בוגלה", "להצליח אפילו במשחק הקפיטלייסטי, שבעולם הטכנו מדעי העכשווי" או "להכשיר להנהלות עיליה וראוייה של גוסטמו פוליטי... לאורה חיים ATI יצירתי" אדם חינוך לגולות מנהיל כישורים בעולם רב תרבותי הכהפוך כולם להיגיון ולפרקטיות של הגלובליזציה הקפיטלייסטי... מכים להנהלות עיליה של ייחדים מתוךם, מלארים, המצליחים להתקיים בה בעת בכמה וכמה רובדי חיים שונים ואף סותרים..."

גור זאב פורש בפנינו משנה חינוכית שהיא לא אחרת מלבד סוציאלייזציה נטו. כלומר חינוך השואף לשלב את התלמידים בחברת העתיד כמוות שהיא ולא כמו שראו לעצבה, חינוך ההופך אותם לאובייקטים מתפקדים ומסתדרים ולא סובייקטים יוצרים ומעצבים. קידושו של האינדיבידואל באופציה הגלותית מזג כאן כהשתחררות מלפיתה הקובלקטיביסטית של הциונות, כשהבעם היא כובלת את היהודים להודעה אחרת, שאינה לפותה פחות - תודעה קפיטלייסטי פונקציונליסטי.

אימוץ ניתוחיו ותחזיותו התרבותיים, מוסריים, חינוכיים, פוליטיים ואחרים הפרושים בפרק הספר, קיבלת בסיסיה הרעיוניים של משנת ה'פדגוגיה הביקורתית' מחייבים סדר יום חינוכי אחר מוה הגלותי. לא חינוך לקבלת מרותם של תהליכי המציאות וההיסטוריה, אלא דוקא חינוך כהצמחה של ריבונות ואוטונומיה אנושית שבוחם לעצב את ההיסטוריה. לא חינוך הכרישת כלים ומימוניות להשתלבות למציאות כמוות שהיא או כמות שמציריים אותה מנסחיה, אלא חינוך כרכישת תודעה רחבה ועצמאית לשם יצרה ותיקון מתמידים של המציאות. מושג הגלות מנוגד לתיקון המציאות שכן כלול בו שחרור מארחות המתחייבת מאותונומיה ומריבונות).

שכן בספר זהה גור זאב הולך צעד קדימה: לא רק ביקורת על המעשה החינוכי, לא רק חzon לפדגוגיה משחררת ופורצת את גבולותיו של הקיבען התודעתי המשועתק. גור זאב מציב בספר הווה מותו פדגוגי אלטרנטיבי ברוחו ומהו אותו מותו? חינוך לגЛОות - פשוטו ממשמעו. גור זאב התייאש מהיתכנות קיום של חיים יהודים הומניסטיים מוסריים תחת ריבונות ואחריות יהודים. הוא מסכם את הפרוייקט הציוני וטוען שהוא לא אפשר אלא את כינון "ספרטה של מנולים" האלטרנטיבה המוסרית היחידה היא לדידו - "חינוך דיאספורי" - חינוך לגלוות ולגלוויות. הוא מנייח שחדוש שנוטר הוא לצידן אופציה אלא הכרה. כעת מה כישורים, סטנדרטים, רגישויות ועוד שיאפשרו להם השתלבות טובה והגירה מוצלחת.

טענתי היא שהחינוך לגЛОות שמציע לנו גור זאב סותר באופן מובהק את בסיסיה של הפדגוגיה הביקורתית, את הרעיונות והצדדים המשיעים אליהם הוא מטיף בעצמו כמעט לכל

אמונה בחיפר היא אמונה ביכולת לעצב מציאות חברתיות. לפיך כל עצב חיפci נוצר מהתמונת עתיד חברתי מקווה. שחרור מציאות يولיד בהכרה מציאות חלופית.

באותו זמן באירלנד

שטרסלר מתפקיד מהקפיטלים הסיני המביא צמיחה, מקומות עבודה ונפגעים מהקפיטלים. מארחיינו לעז בירסה המקומית לכ"סחוות חברתיות" ושאל על שבבים: "כשפוחחים חולן נכסים זבובם" (הארץ, 9.12.04). יצא לומה: קפיטלים, גלובליזציה, ליברליזציה, בסין, בארה"ב, בישראל, אכן, שם ובכל מקום והמחיר דומה. בכל מקום? לאו דווקא. הנה, בזמן שטרסלר מספר לנו על "חברובים הסינים" שלו, נקטת זה כמה שנים ממשלה ארילד מדיניות הפוכה, הבאה לידי ביטוי בפסקה זו: "המטרה הכלכלת המשותפת של כלנו היא להמשיך בהתתקדמות לkerjaת פימוש חזון המושוצה האלאפית לכלכלה ולחברה, היא הכללה כלכלית מבוססת על תעסוקה מלאה; פיתוח כלכלי עקיби ורצוף בר קיימא מבחינה חברתית וסביבתית; הכללה חברתית ומוחיבות לצדק חברתי והאמתמה רצופה לשוניים. לוו ממשלה אין כל ספק שההסתמכת הגדית המבוצעת בהסכם חדש זה היא לטובת כל בי עמו ואנו מצפים לפועל בשיתוף פעילה הדוק עם השותפים החברתיים שלנו. אני מבקש גם לנצל הזדמנות זו להציג מחדש, ביחיד עם עיפוי, את המחייבים המסתמכת והאיתנה של הממשלה לשകוד על השוגג החוזה והשגשוג של האומה שלו באמצעות תהליך הדן-שים החברתי ואם מצפים לדן-שים רצוף על הנשאים בהם יש לנו עניין הדן".

"פיטופוטי הבל סוציאלייטים" יאמחו בודאי שטרסלר ואחרים. פיטופוטים? השובחות מדברות بعد עצמן: מרמת תעסוקה של 1,100,000 עובדים/ות ב- 232.000 מובטלים) לרמת תעסוקה של כ- 1,800,000 עובדים/ות ב- 2004 (ירידה של 67% ! ב- 14 השנים האחרונות). ובאבליה יודה מ- 4.5% ל- 7% ב- 2004.

הסיבות העיקריות להצלחה:

- תרבות התנהלות כלל משקית מתואמת הכללת ממשלה, מעסיקים, ארגונים עובדים, גורמים חברתיים וקהלתיים. הקמת מערכת משותף לבхиון יישום ביצוע ויתרונות מדיניות הכלכלית.

- מדיניות ממשלתית - משרד ראש הממשלה עוסק באופן ישיר בניהול ח"י הכלכלת ובפיתוח ושימור מודל השותפות כנכס הכלכל-חברתי המרכז של אירלנד.

- יצירתי התנאים הבאים - השקעות גדולות של משקיעי בחו"ל; נישות ישרה לשוק האירופי המאוד הענק; השקעות גדולות בחינוך כוח העבודה מתאים לתחשיות הייצור; מדיניות ממשלתית יזומה לעזיד תעשיית הייצור, הקמת נעל מס הכנסה והעלאת שכר שהביאה לגגדלת הרכישה הפנוו - 60% בין 1987 ל- 2004.

הכתיבה ה"ביקורתית" המוערפלת מעדת עצם לטשטווש מכון של אותו מטרות חימוכיות-חברתיות. מסור העדמים החימוכיים בדיקוקי דיבור בィקורתיים ומשחררים מהו סכנה.

גור זאב חיפש לשთול ב"לב המאפליה" הדכאנית סדר יומ משורץ עם עד כמה שנית. להעת הנובל אותו לחשוף את העובדה שבעצם בית לבנו אותו ממסד אלים וספרטני אין הבדל רב.

ניר מיכאלי הוא מורה במכון "כרם" להקשרת מורי תיכון וחוקטורנט בבייה"ס לחינוך

nir-mic@zahav.net.il

עולם מוכתבת, שניהם מאמנים שהחינוך מהו מכם כשר עיל לוחבל ולהטמעה זו. ההבדל טמון רק בנסיבות של תמורה העתית בעוד אלימתו של החינוך המיסדי נשפה גם בנסיבות כתיבתו והגותו של גור זאב עצמו, אלימותה של תפישת החינוך הגור-זאבית הופנה במושג השחרור ובהתנסחוויות מסוובלות ומתחומות. בעוד החינוך המיסדי אינו בורה ממשקלת של האחריות הקולקטיבית הנובעת מריבונות, מבקש גור זאב לבטל אחריות זו.

חינוך לגלוויות הוא אכן מוגן מרגלים שכגה. וכפרפזה על דברים שהטיח ניגל אלון בחיים רמן בתחילת דרכו הפוליטית, ניתן להניד כלפי הגותו של גור זאב: מה ביקורתו בו בלבד התנסחוויות...).

מה זו גלוויות הוו?

תובנות אלה יוצאות ממשמעות חדשה לכתיבתו המקדמת של גור זאב. עין חזור בפרסומו הרבים יבהיר בעתות שהוא סתום עד כה. מבקרים של הפדגוגיה הביקורתית הגור-זאבית טוענו בין השאר כי היא דה קונסטרוקטיבית, שבררת ומנצחת בלבבה, וכי היא חסירה חזון חינוכי מבנה ומעורר² במקומות אחרים, כולל בכתב עת זה, נכתב נגד הפדגוגיה הביקורתית הגור-זאבית שלמרות שהוא אינו מצהיר על כך ולעתים אף אינו מודע להזון זהה, סדר היום הפסיכוט-מודרני מייצר חזון חברתי מוגדר שבאופן כליל הולם וודוא את תפישת העולם הליברלית קפיטליסטית. ככלمر שהפרק המופיע בה הוא רק פירוק לכוארה שלמעשה מקודם סדר יומ התואם להפליא את תפישת העולם הליברלית קפיטליסטית. באמצעות חשיפת העדמים הגלותיים והערוצים החינוכיים שיבובילו אליו, הוכיח גור זאב כי הביקורות הללו זיהו את בעיותיהם של ניסוחיו המוקדמים די במדוק.

הדרון צrisk לעבור בעת מהמושיר החינוכי אל זה החברתי. שם על גור זאב לנסה את חזונו ביתר יושרה ועקבות. רק לאחר מכן עליו לשוב ולנסח את ההבניה החינוכית שתקדם את אותו חזון. לשיטתו, ניסוח שלם וקורונטי כוה יקנה לו, ברבות הימים, מקום של כבוד בהיסטוריה היהודית כחווה קץ המדינה, מבשר חורבן הציונות והגונה החינוך הגלותי המתחדש. אילן גור זאב יופיע אז כחוליה בשרשראת המפעלים הריעוניים החינוכיים הדכאניים ולא כמו שהציגו אלטנטיבאה אליהם. בוגר הגלות נונחים.

החינוך המשחרר והביקורת, שבו מתהדר גור זאב, אינו נושא את המשמעות שיצקו להם הוגים כמו פאול פרירה וג'ותן קוול, אלא מהו בעצם רשות הסואנה לחינוך אלים וכפיתי לא פחות מהחינוך נגדו הוא יוצא. נראה שלא שחרור של התודעה האנושית מכליל הceptive החינוכית עומדת לצד עיניו אלא רתימתה לששללות חינוכיות אחרות "галותיות".

פדגוגיה ללא תמורה שוכן אינה אפשרית

המהלך הזה מעלה שתי מסקנות: האחת - חינוך משחרר כשלעצמו אינו קיים - כל חינוך מציב לעצמו בהכרח יעד מעשי, בין אם זה מודיע ומצהיר ובין אם לאו. אמונה בחינוך היא אמונה ביכולת לעצב מציאות חברתיות. לפיכך כל עיצוב חינוכי נגזר מתוך עתיד חברתיי מקיים. שחרור מציאות יולד בהכרח מציאות חלופית. לפדגוגיה הביקורתית דרושה השלהמה בדמותם של יעדים חברתיים מנוסחים ומוצרניים. כשהאל גודרים או כשם מתכוונים במעטה של ניסוחים פתולוגיים, נגזר עלינו להציג ולהשופר אותם.

מסקנה זו מオリידה את המסקנה השנייה, לפיה הכתיבה ה"ביקורתית" המוערפלת נועדה בעצם לטעוטש מכון של אותן מטרות חינוכיות - חברתיות. מיסוך העדמים החינוכיים בזוקוקי דינור ביקורתיים ומשחררים מהו סכנה. המיסוך יוצר תודעה כזובת של חופש וריבונות ללא גבול כשבפועל הוא כובל ומסליל את התודעה. המיסוך חוסר את הצורך לחשוף לנסה ולהציג את תמונה העולם המזוקה. כשתמונת העתיד אינה מנוסחת כייע, אלא בחירות טבעית, אין כל צורך לעסוק בהיבטים מוסרים, ההיסטוריים, חברתיים. אין כל צורך לעמת את תמונה העולם והוא מול תמונות עולם מקומות נוספות.

נדמה שהזון החינוך לגלוויות חשף את יעדיו החברתיים שעד כה דאג גור זאב להציגם. נראהשה שהזמנה שקיבל מהמסדר הביטחוני להרצות על הפילוסופיה של החינוך גירתה את יצריו המתריסים עד כדי שמייתת ההסואה. גור זאב היפש לשתול ב"לב המאפליה" הדכאנית סדר יומ מעורר ועם עד כמה שנית. הלהט הוביל אותו לחשוף את העובדה שבעצם בין לבין אותו מסדר אלים וספרטני אין הבדל רב: שניהם מעוניינים בהסללת הדורות הבאים לתמונה

² למשל במספר דיוונים בכתב ובעל פה בין אילן גור זאב לנמרוד אלון.

חברה

כתב עת סוציאלייסטי
לענין חברה, כלכלה, פוליטיקה ותרבות

www.yesod.net

אתם
מוחמנים
להיכנס
לאtor הבית
של יסוד

חברה הקבושים,

מחיר מנוי 70 ₪ לשנה (עבור 6 גליונות).

רכישת מנוי או חידשו:

**ובכך תהנו
מכותב העת מדי
חדשניים וגם
תרמו תרומה
משמעותית
לאחזקתה של
במה שימושית
זו לשיח הצדק
החברתי בישראל.**

- * בツ'ק: שלח צ'ק על סך 70 ₪ לפקודת עמותת קהילה,
אל כתובת:
עמותת קהילה, רח' הנשיא 46, בית שמש 79903
- * בכרטיס אשראי טלפון 03-9533398
- לבירורים: דוד נתן, טל. 02-3523102